

För- och nackdelar med utomhuspedagogik i årskurs 1–2 i en skola i Svenskfinland

Janina Johansson

Magisteravhandling i pedagogik

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa, 2023

Abstrakt

Författare Johansson Janina	Årtal 2023
Arbetets titel För- och nackdelar med utomhuspedagogik i årskurs 1 – 2 i en skola i Svenskfinland	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	Sidantal 56
<p>Referat</p> <p>Utomhuspedagogik är en alternativ form av undervisning och utomhuspedagogik kan tillämpas inom de flesta ämnen i skolan. Begreppet utomhuspedagogik kan ibland vara svårt att förstå som begrepp. Utomhuspedagogikens huvudsakliga syfte är att skapa en varierande undervisning och möjliggör helhetsundervisning samt ämnesövergripande undervisning.</p> <p>Syftet med denna avhandling är att undersöka vilken syn lärare och elever i årskurserna 1–2 har på utomhuspedagogik i en skola i Svenskfinland.</p> <p>Utifrån syftet har följande forskningsfrågor utarbetats:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna? 2. Hur anser lärarna att utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan? 3. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt eleverna? <p>Som forskningsansats användes fenomenografi. För att besvara forskningsfrågorna har jag gjort datainsamling genom gruppintervjuer av lärare och elever och även observation av elever under en utomhuspedagogikdag. Respondenter i studien är lärare och elever i årskurs 1–2.</p> <p>Resultatet av studien visar att fördelen med att ha utomhuspedagogik enligt lärarna i huvudsak är att läraren kan variera undervisningen och även öka den mängd rörelse som sker under skoldagen. Även möjligheten att ha ämnesövergripande undervisning lyfts fram. De nackdelar som finns är enligt lärarna inte oöverkomliga och allting går att lösa på något sätt. Det som orsakade mest utmaningar var att det inte fanns tillräckligt med resurser, vilket gör att säkerheten inte är lika bra och även vädret ansågs påverkade. Men resultatet visar att utomhuspedagogik enligt lärarna kan ha positiva effekter på arbetet och på hur eleverna fungerar tillsammans med andra i gruppen.</p> <p>Sammanfattningsvis kan konstateras att det enligt lärarna som deltog i undersökningen finns mera positiva ansiktsuttryck och eleverna är även samarbetsvilligare när eleverna är utomhus.</p>	
Sökord / indexord Utomhuspedagogik, naturskola, lärande utomhus, ulkona oppiminen, luontokoulu, ulkopedagogiikka, outdoor education, natureschool, outdoor learning	

Innehållsförteckning

Abstrakt	1
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund och val av ämne	4
1.2. Syfte och forskningsfrågor	7
1.3. Disposition av avhandlingen	7
2. Teori	8
2.1. Utomhuspedagogik som begrepp och metod	8
2.2. Utemiljöer vid utomhuspedagogik	12
3. Metod	17
3.1. Forskningsansats	17
3.2. Intervju som datainsamlingsmetod	19
3.3. Observation som datainsamlingsmetod	20
3.4. Undersökningens genomförande	20
3.5. Analys av data	22
3.6. Tillförlitlighet, trovärdighet och etik	24
4. Resultat	26
4.1. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna?	26
4.1.1. Fördelar med utomhuspedagogik	26
4.1.2. Nackdelar med utomhuspedagogik	29
4.2. Lärarnas syn på hur utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan	30
4.3. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt eleverna	40
4.3.1. Fördelar enligt eleverna med utomhuspedagogik	37
4.3.2. Nackdelar enligt eleverna med utomhuspedagogik	40
5. Diskussion	42
5.1. Resultatdiskussion	42
5.1.1. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna?	42

<i>5.1.2. Hur anser lärarna att utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan?</i>	44
<i>5.1.3. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt eleverna?.....</i>	46
5.2. Metoddiskussion	48
5.3. Förslag på fortsatt forskning	49
Källförteckning	51
Bilaga 1 Brev till rektorn	
Bilaga 2 Information till lärare	
Bilaga 3 Information till vårdnadshavare	
Bilaga 4 Observationsanteckningar i form av loggbok	
Bilaga 5 Intervjufrågor för eleverna	
Bilaga 6 Intervjufrågor för lärarna	

1. Inledning

Utomhuspedagogik är inte bara det som händer ute i skogen, vilket många tror när någon nämner ordet utomhuspedagogik. I detta inledande kapitel redogörs för avhandlingens bakgrund till valet av ämnet utomhuspedagogik, syftet och forskningsfrågorna.

1.1. Bakgrund och val av ämne

Jag valde ämnet utomhuspedagogik som tema för min avhandling. Jag anser att det är viktigt att forska i vilken betydelse det har att inte ha all undervisning i form av klassrumsundervisning, utan att se närmiljön som en möjlighet och ta med den i undervisningen som en resurs och inte som ett hinder. Edlund (2016) samt Österman (2018) har också forskat i vilken betydelse platsen har för lärande. Utomhuspedagogik kan ske på många olika ställen. Det kan vara frågan om att ha utomhuspedagogik på skolgården, i skogen, parker, museer eller på vilken plats som helst som finns utanför skolbyggnaden.

Som tema för min avhandling valde jag utomhuspedagogik eftersom jag är intresserad av att ta reda på hur undervisning utomhus påverkar eleverna och vad lärarna anser det finns för fördelar och nackdelar med att flytta undervisningen utomhus och inte ha den i ett klassrum som traditionell klassrumsundervisning.

Jag är också intresserad av att ta reda på vilka utmaningar det kan finnas med utomhuspedagogik och vilka lösningar det finns på eventuella problem som kan uppstå. *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* (Utbildningsstyrelsen, 2014) betonar ämnesövergripande undervisning, vilket man kan ha i utomhuspedagogisk verksamhet.

Det handlar mycket om att våga när det gäller utomhuspedagogik. Utomhuspedagogik kan ses som ett komplement till den traditionella pedagogiken. Det finns även forskning som visar att elever både lär sig och mår bättre när de får vistas ute i naturen (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Det är viktigt att forska i ämnet utomhuspedagogik för att ge ämnet mera synlighet och vidga vyerna för vad allt som ingår i utomhuspedagogik.

Utomhuspedagogik innebär att öppna upp hela utbildningssystemets lärmiljöer genom att våga ta första steget över tröskeln i undervisning och lärande; att låta kroppen, i mötet med landskapet, sätta tanken i rörelse för ett mera hållbart lärande genom en växelverkan mellan teori och praktik inomhus och utomhus. (Fastén, 2019).

Det är viktigt att ge eleverna möjlighet att röra sig i sin närmiljö och få upptäcka att man inte alltid behöver åka långt bort för att uppleva saker eller för att se något fint eller speciellt. Det kan vara en upplevelse redan att få ha undervisningen på skolgården men likväl är det en upplevelse att ha undervisningen i närheten av skolgården. Bara man ger eleverna möjligheten att få lära sig genom att upptäcka och ta reda på upptäcker eleverna att det finns en mängd saker att undersöka och forska i (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Om eleverna varken ges möjlighet eller redskap att utforska naturen är det inte sagt att eleverna vet att den möjligheten finns.

Många elever är inte vana att gå i skogen, eller ens på ojämn mark. Det är kanske endast med skolklassen en del elever besöker skogen eller ett parkområde. Det gäller att öppna ögonen för att se vad allt som finns ute, detta gäller både för lärarna och eleverna. Jag har under min tjugoåriga arbetserfarenhet, jag har arbetat både i skola och inom småbarnspedagogiken, märkt att elever och barn inte är vana vid att gå på ojämn mark. De snubblar ofta och känner sig osäkra för att de är ovana att gå i skogen, men ju mera eleverna och barnen får gå ut i skogen, desto mer självsäkra blir de att gå på ojämn mark och kan då börja fokusera och titta vad som finns omkring dem i till exempel skogen. Då går inte all uppmärksamhet till att se var man går, för visst är det viktigt när man går i skogen att man ser sig för, men med lite skogsvana lär man sig att akta sig utan att man hela tiden måste kontrollera var man sätter fötterna.

I dagens skolor sker undervisningen oftast inomhus i klassrummet i form av klassrumsundervisning. Utomhuspedagogiken är ett verktyg som har betydelse. Att koppla samman teori och praktik i utomhuspedagogik är ett steg för skolan vilket är viktigt att ta. När eleverna har utomhuspedagogik blir kunskapen inte bara ord som kan skrivas i en text, utan den blir också en upplevelse när eleverna får ta in lärdom med alla sina sinnen. När lärarna utvidgar klassrummet har de större möjlighet att öka motivationen och genom att motivationen ökar stimuleras eleverna också till nyfikenhet och kreativitet (Brügge, 2018). Eleverna vill se och lära sig allt mer.

Lärandet sker inte bara på en speciell plats och en speciell tid, men man kan inte heller säga att utomhuspedagogik är en lösning för att få allt att fungera bättre. Det gäller för läraren att koppla allting samman både vad gäller innehåll och ämnesområden (Brügge, 2018). För att utomhuspedagogiken skall bli bra behöver läraren veta vad det finns för lärmiljöer i omgivningen. Läraren skall alltid besöka platsen där hen tänkt undervisa för att vara säker på hur platsen ser ut och att läraren kan göra en bra planering för lektionen eller lektionerna ute i skogen.

Enligt Härus och Korpisaari (2014) sitter eleverna allt mera stilla både i skolan och på fritiden. Detta kan bero på att eleverna ofta sitter framför sina datorer, mobiltelefoner eller andra tekniska apparater som blir allt vanligare i vår vardag eftersom de är lättillgängliga och internet är tillgängligt överallt. Att tillämpa utomhuspedagogik i grundskolans undervisning är ett sätt att motarbeta stillasittande och få in mera rörelse (Härus & Korpisaari, 2014). Lärandet sker idag oftast inomhus och allt mer med hjälp av en skärm av något slag, det kan vara frågan om en stor skärm i klassen eller en dator, och då är utomhuspedagogik ett bra alternativ för att eleverna ska få lära med kroppen och sinnena. Jag kan hålla med om att det verkar som om eleverna speciellt på fritiden sitter allt mera stilla, men också i skolan är det oftast undervisning som sker i klassen och eleverna sitter vid sina pulpeter och gör uppgifterna.

Utomhuspedagogik har börjat få mera utrymme även i medier och man kan se resultat som visar att lärande genom undervisning utomhus har haft en positiv effekt (Ray, 2020). Det upplevs av många elever att det inte är som en riktig lektion när man är utomhus och eleverna märker inte att de lär sig samtidigt. Många elever kan koncentrera sig bättre då de är utomhus och det finns forskningar som visar att inläringen främjas av rörelse.

Tidigare forskning på lärares syn på utomhuspedagogik har bedrivits av bland annat Fors (2016) med studien *Lärarperspektiv på utomhuspedagogik* i vilken det framkom att utomhuspedagogik enligt lärarna har en positiv inverkan på gruppen som helhet. Fors resultat visar att lärarna ansåg att eleverna under dagar med utomhuspedagogik hade bättre sammanhållning och även en ökad glädje i gruppen. Också lärarna upplevde att de mådde bättre när de hade utomhuspedagogik.

Man kan ha utomhuspedagogik som en metod inom undervisningen. Bland annat betonar *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* (Utbildningsstyrelsen, 2014) ämnesövergripande undervisning samt av forskning inom ämnet utomhuspedagogik av bland annat Edlund (2016), Fors (2016) och Österman (2018). Till exempel elever som inte är intresserade av att prestera och röra på sig på gymnastiklektionerna kan vara som nya elever i skogen och röra på sig mera än under en gymnastiklektion. Eleverna kan tycka att de inte har gymnastik när de är i skogen men det är i hög grad gymnastik. Dessa elever har stor nytta av utomhuspedagogik och det finns också som ett mål i *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* att göra undervisningen mer helhetsskapande (Utbildningsstyrelsen, 2014).

1.2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna avhandling är att undersöka vilken syn lärare och elever i årskurs 1-2 har på utomhuspedagogik i en skola i Svenskfinland. Dessutom vill jag undersöka hur lärarna anser att utomhuspedagogiken kan utvecklas i skolan. Det är fråga om en fallstudie eftersom den är koncentrerad till en skola. På basis av syftet utformades följande forskningsfrågor:

1. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna?
2. Hur anser lärarna att utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan?
3. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt eleverna?

1.3. Disposition av avhandlingen

Avhandlingen är strukturerad i fem kapitel. Teoridel, vad begreppet utomhuspedagogik innebär, planeringen av undervisning och platser där undervisningen kan ske presenteras i kapitel 2. Metoden, forskningsansatsen, datainsamlingsmetoden och undersökningens genomförande presenteras i kapitel 3 mera ingående. Resultatet av undersökningen som gjordes med hjälp av intervjuer och observationer presenteras i kapitel 4. Kapitel 5 utgörs av diskussion.

2. Teori

I detta kapitel redogörs för de vanligaste begreppen inom utomhuspedagogik och pedagogiska sätt att tillämpa utomhuspedagogik.

2.1. Utomhuspedagogik som begrepp och metod

Själva begreppet utomhuspedagogik introducerades i Sverige i början av 1990-talet (Fastén, 2019) men utomhuspedagogik förekom redan innan det. Utomhuspedagogik är ett forsknings- och utbildningsområde som bland annat innebär att lärandets plats flyttas ut till samhället (naturen) och att det sker en växelverkan mellan upplevelser och teori (Dahlgren, 2007). Det kan vara frågan om att flytta undervisningen till natur- och kulturlandskap (Änggård, 2014).

”Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer” (Björklund, 2016). Det är bland annat genom erfarenheter som eleverna skapar en del av den kunskap de får. När det gäller uppfattningen av begrepp inom utomhuspedagogik konstaterar Sjöblom (2012) att det finns mångfaldiga uppfattningar över begreppen som finns inom utomhuspedagogiken.

Björklund (2016) anser att utomhuspedagogik är en metod där lärandet sker via konkreta erfarenheter i samspel med att få uppleva och erfara. Utomhuspedagogik behöver inte ske utomhus utan det går att ha en växelverkan mellan inomhus och utomhus och lärandet sker med hjälp av erfarenheter och upplevelser som sker både ute och inne. Utomhuspedagogik handlar om att det som skall läras lärs med hjälp av kroppen och sinnen. Eleverna behöver få uppleva världen och de skall ges möjlighet till eleverna att få göra det. Eleverna behöver få konkreta erfarenheter genom utomhuspedagogik. Genom att sitta inne i ett klassrum och prata om något som i stället kunde upplevas och ses i närheten av skolan känns inte ändamålsenligt. Det är bra att prata i klassen om det som skall upplevas utanför klassrummet, men oftast lär sig eleverna bäst med att få skapa egna erfarenheter och uppleva med sina sinnen utan att ha en alltför riktgivande förhandsinformation hur det ligger till med det som skall läras. Det är när vi har roligt tillsammans som vi lär oss bäst och även minns det bättre. Den emotionella delen av lärandet kommer då med och den skall inte underskattas (Björklund, 2016). Dahlgren och Szczepanski (2007) anser att utomhuspedagogik är en handlingsinriktad lärprocess som är kopplad till aktiviteter i utemiljöer.

Spångberg (2020) konstaterar i sin forskning att utomhuspedagogik oftast relateras till plats-, miljö- och kroppsperspektiv. Vidare konstaterar hon att platsperspektivet handlar om handlingsburen kunskap och kan beskrivas som det ställe eller den plats där våra kognitiva upplevelser av den fysiska miljön sker genom lärandeaktiviteter i handling. Spångberg skriver i sin forskning att miljöperspektiv har betydelse för läskunnighetens lärande och att miljöperspektivet kan förmedlas genom erfarenhet. Detta är ett närmande mellan hjärna och objekt. Spångberg skriver att kroppsperspektivet är frågan om rörelsens och sinnenas betydelse för lärandet. Spångberg konstaterar att forskare under en längre tidsperiod konstaterat att för att utveckla elevernas intelligens borde hela kroppen sättas i rörelse.

Ray (2020) sammanfattar i sin forskningsöversikt att utomhuspedagogiken har bättre inkluderat elever med låga sociala färdigheter än undervisning inomhus. Ray (2020) gjorde en forskningsöversikt över inkluderande av eleverna med att fråga med vem de umgås med på rasterna. Studien visar att det spelar en roll på längden och mängden utomhuspedagogik man har. Med att ha små korta utomhuspedagogikpass minskar det på det positiva effekterna som kunde uppnås med utomhuspedagogik om man har längre utomhuspedagogikpass.

Undervisningen i utomhuspedagogik sker oftast i olika lärmiljöer utanför klassrummet. Det kan vara frågan om platser som är i närheten av skolan till exempel parker, skogen, museer, kyrkor, teatrar, gallerior, utställningar av olika slag, natur- och kulturlandskap (Olsson, 2015). Begreppen utomhus och utomhuspedagogik kan användas parallellt för dessa båda begrepp syftar på att undervisningen sker utanför klassrummet.

Fem centrala frågor om utomhuspedagogik

Enligt Dahlgren (2007) finns det fem centrala frågor när det gäller utomhuspedagogik. Dessa frågor är var, vad, hur, när och varför. Frågan var handlar om var lärandet sker och vad platsen betyder för lärandet. Frågan vad handlar om vad kan vi göra utomhus, som vi nu gör inne. Frågan hur handlar om hur man går till väga när ämnen och teman tillämpas utomhus. Frågan när handlar om när skall vi ha utomhus undervisning och när är det bättre att vara inomhus eller går allt att ha ute. Och slutligen frågan varför, handlar om varför skall vi ha utomhuspedagogik (Dahlgren, 2007). Dessa alla frågor är bra att ställa sig som lärare och även skriva upp sitt svar och se om svaret ändrar med åren eller har man samma åsikt hela tiden (Dahlgren, 2007).

Alla människor kan enligt Ohlsson (2015) lära sig genom sina *sinnen* och det är hjärnan som tolkar det som sinnena tar in. Alla sinnen har en stor betydelse för lärande i vardagen så det gäller att få möjligheten att träna alla sina sinnen. Det är cirka 80 procent av alla

sinnesintryck som sker genom synen och det visar att det är av stor betydelse för eleverna att ta sig ut i naturen för att både se och känna med alla sina sinnen i stället för att tala om och beskriva det samma inomhus. Änggård (2014) understryker också att det som aktiverar syn, doft, hörsel och känsel ger intryck som främjar lärandet.

Utomhuspedagogik kan ske på flera olika ställen men dessa är de vanligaste platserna. Det kan vara frågan om ställen som är både inne och ute så som skolgården, kyrkan, utställningar, museer, gallerior, teatrar, bibliotek, skogar, parker och trädgårdar. Ett exempel är staden som plats för lärande. I städerna finns det stora möjligheter för lärande och kan användas i olika pedagogiska sammanhang. Men hur dessa resurser används kan variera mycket. Också hur ställena ser ut varierar från plats till plats, det ser inte lika ut i alla städer i till exempel en park. I städerna finns det ofta till exempel museer eller andra historiska platser där man kan se helt konkret hur det var förr i tiden och det kan även finnas saker som vittnar om forna tider som en staty eller en minnesplatta av något slag (Fastén, 2019). Även Szczepanski och Dahlgren (2011) anser att utomhuspedagogikens lärande möjliggör att undervisningen kan ske både inne och ute.

Sammanfattningsvis kan konstateras att enligt Dahlgren och Szczepanski är utomhuspedagogikens syfte i huvudsak att möjliggöra helhetsundervisning och ämnesövergripande undervisning. Utomhuspedagogik används för att skapa en varierande undervisning och att eleverna får möjlighet att använda sina sinnen samt ha mera fysiska aktiviteter under skoldagarna. Det som eleverna ska lära, utomhuspedagogikens grundsyn, bör ske med hjälp av upplevelser via kropp och med hjälp av sinnen. Intresset för att ha utomhuspedagogik har ökat och därmed ökar även forskning kring hur utomhuspedagogik påverkar eleverna och vilka fördelar det finns med utomhuspedagogik.

Vuxna och barn tänker olika om utomhuspedagogik

Studier visar på att barn interagerar med platser och det finns ett antal saker som är viktiga att förstå för undervisningspersonalen. Det mest centrala är att skapa en rumslig kompetens där man får tillgång till utemiljön för att kunna interagera med såväl naturen, objekten som med människorna som finns där. Något man som lärare behöver tänka på är att man behöver förhandlas i denna kompetens i relation till ålder, kön och etnicitet och det kan även se olika ut mellan olika barn. Leken, kroppen och sinnen är de huvudsakliga skillnaderna (Fastén, 2019). I artikel *Metsässä ilman opettajaa* (Natura, 2021) anser man att det är friare när man har undervisning utomhus och det bidrar till att eleverna lär sig mera och bättre. De kan även

spontant fråga frågor de inte skulle komma på i ett klassrum för det är inte samma sak att höra om något som att få både se och höra och eventuellt har de möjlighet att lukta och känna på sakerna man tar upp då när man är utomhus.

Barn använder och upplever platser med hjälp av leken. Det är viktigt att komma ihåg att leken inte bara skall ses som en aktivitet eller något som barn gör vid ett visst ställe och tillfälle. Leken kan ses som ett sätt att vara och leva som barn. Man kan säga att leken knyter samman kroppen, sinnena, handlingarna och platserna. I leken är fantasin en viktig aspekt. En länk mellan människans inre och yttre landskap är leken (Fastén, 2019).

När vi vistas *utomhus* och får erfarenheter kan det också vara en gemensam erfarenhet samtidigt som vi lär oss mer om varandra (Fastén, 2019). När vi kommunicerar delar vi känslor, erfarenheter och åsikter med varandra. När vi kommunicerar utifrån gemensamma erfarenheter ökas förståelsen vi har för varandra och det leder till att vi kan förstå saker på ett djupare plan. Att upptäcka och lära tillsammans kan leda till att vi får en ökad förståelse för andra människors erfarenheter, att vi ser på saker på olika sätt och även har andra perspektiv. När vi lär oss är det genom att vi möter, upplever och undrar. Med att ha utomhuspedagogik kan man förstå saker bättre hur de hänger ihop och vad människorna kan göra för nytta för naturen och även hur människorna kan skada naturen med sina handlingar (Fastén, 2019). Även läroplanen (Utbildningsstyrelsen, 2014) ger förslag på utomhuspedagogik som ökar kommunikationen med andra elever och eleverna skall ges möjlighet till grupparbete och även upptäcka saker själva.

Den direkta upplevelsen är utgångspunkten för själva lärandet i utomhuspedagogik. Att så att säga förstå med hela kroppen och att det är viktigt att reflektera över vad man lärt och känt (Fastén, 2019). Även Björklund (2016) anser att när det gäller utomhuspedagogik handlar det om att lära sig om naturen och att med hjälp av kroppen skapa en relation till naturen. En mera meningsfull lustfylld lärmiljö kan uppstå när man har utomhuspedagogik och det är viktigt att få lära och känna naturen och även närmiljön för att förstå sig på den.

Det är en nackdel att det är svårt att få samma förutsättningar för läsning i klassrummet som det är ute. Ute kan eleverna hitta en egen plats där de kan sitta och läsa högt för sig själva utan att störa andra elever. Det finns mera utrymme ute än inne i klassrummet. Med att läsa högt för sig själv hjälper det oftast att man minns sig bättre det man läser och kommer ihåg saker bättre man sett och upplevt samt att man kan koppla ihop platsen man besökte och det man läste om i boken (Fastén, 2019).

Enligt Kleinferchner och Pfeiffer (2007) finns det endast få nackdelar med utomhuspedagogik. Nackdelarna är t.ex. elevernas klädsel dvs. att alla elever inte har med sig rätt kläder och att de blir blöta och inte kan byta om kläder, att de saknar byteskläder eller att eleverna börjar frysa och inte har något mera att sätta på sig. Kleinferchner och Pfeiffer kom fram till att det går en hel del tid att tjata på föräldrarna att rätt klädsel är viktigt och att lärarna måste övertyga en del föräldrar om att eleverna lär sig lika bra ute som inne, om inte bättre ute än inne.

Några lärare i Björkqvists (2018) studie ansåg att utomhuspedagogik endast innebar lärande om natur och miljö. Några av lärarna ansåg att utomhuspedagogik innebar en form av naturskola. Det finns naturskolor för att de skall kunna stödja skolorna i deras verksamhet, och de ger handledning vid behov och håller naturskoldagar. Enligt Björkqvists forskning ansåg många av lärarna att utomhuspedagogik kan användas på många olika sätt och eleverna lär sig med hjälp av sina sinnen. Det kom också fram att lärarna saknar fortbildning i utomhuspedagogik för de är inte säkra på vad utomhuspedagogik är.

Det är enligt viktigt med ett helhetskapande undervisningsmål för är att förstå förhållanden mellan olika fenomen. Det gör att eleverna bättre kan kombinera kunskap och färdighet och på det sättet bilda meningsfulla helheter (Utbildningsstyrelsen, 2014).

2.2. Utemiljöer vid utomhuspedagogik

Utomhuspedagogik är ett sätt att bygga en brygga mellan teori och praktik. En lektion utomhus blir till lärande när lektionen ute innehåller görande, skeende och reflektion. Det gäller som lärare att vara delaktig och även tillgänglig i utomhusmiljön och inte bara vistas utomhus. Fors (2016) menar också att det är viktigt att få utomhusaktiviteten i ett sammanhang och kombinera teorin och praktiken samt att läraren skall tillsammans med eleverna reflektera över det de får uppleva. Även Björklund (2016) poängterar att det är viktigt att vara tillsammans med eleverna och stöda, dokumentera, inspirera och reflektera kring utomhusverksamheten eftersom det skapar en trygg, rolig och framför allt lärorik verksamhet och eleverna känner sig delaktiga i.

Det gäller att skapa en utemiljö med rum för lek som är en viktig del av en bra verksamhet. När det erbjuds rika naturmiljöer, tillgängligt material, så som lösa käppar och kottar, och möjligheter till att förändra och forma om utemiljön skapas goda förutsättningar för lek. Det är genom lek som det tidiga intresset väcks för så gott som allting. Finns det utrymme

och tid för lek och att bearbeta det som just diskuterats fastnar den informationen mycket bättre och barnen minns det de fått höra om (Björklund, 2016).

Det går att använda utomhuspedagogik i alla årskurser och även i alla ämnen. Utgående från utomhuspedagogiska principer behöver inte alltid utomhuspedagogik ske utomhus utan lärandet ska ske med hjälp av riktiga erfarenheter och förhandsupplevelser både inomhus och utomhus. Man gör undervisningen mera helhetsskapande när man har utomhuspedagogik, det blir ämnesövergripande och det blir en upplevelse att få lära sig (Björklund, 2016).

Det finns goda möjligheter att inkludera miljöfostran i all undervisning och i planeringen av alla läroämnen, även *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* (Utbildningsstyrelsen, 2014) möjliggör detta.

Enligt Björklund (2016) är närmiljön som eleverna rör sig i mycket begränsad, speciellt för de elever som bor i större städer. Det är för många elever endast skolans utemiljö som de har tillgång till i sin vardag. Det är därför det är av ännu större betydelse hur elevernas skolmiljö ser ut. Det är önskvärt att det för eleverna finns möjlighet att på skolgården få tillräckligt med fysisk aktivitet, lek och även avkoppling. När vi rör oss i naturen ger naturen oss en chans att återhämta oss och den är även ett sätt att minska på stressnivån. Det är för oss människor viktigt att ha tillgång till naturen (Björklund, 2016). Eleverna skall ges möjlighet att få pröva på olika ställen att ha undervisning på.

Det gäller att uppmuntra och stödja barnen så de vågar utmana sina kroppar, vågar klättra, balansera och hoppa. Tillsammans diskuterar lärarna riskerna med utemiljön och vilka möjligheter som finns samt att lärarna tänker på vad det innebär att hindra barn från fysisk aktivitet. Det kan gå så att barnen drabbas av ohälsa längre fram i livet om man hindrar dem från att få pröva på saker. Om lärarna inte ger eleverna andra alternativ än att cykla, gunga eller gräva då eleverna är ute kommer eleverna inte heller att fråga efter annat att göra för de tror att de inte kan göra annat. Det gäller att ge dem alternativ och få dem att våga pröva på något nytt också (Björklund, 2016).

Ute i naturen

Utomhuspedagogik skapar på olika sätt möjligheter för lärande i naturen (Björklund, 2016). Elevernas behov och intressen skall beaktas när man har utomhuspedagogik, och även hur man arbetar skall varieras enligt läroplanen (Utbildningsstyrelsen, 2014).

Lärandet om naturen handlar igen om att få kunskap om naturen, hur naturen fungerar och vilka system och delar det finns i naturen. När vi i skolan utforskar tar vi lärare tillsammans

med barnen reda på mera om naturen. Tillsammans kan vi studera insekter, vattnets kretslopp eller hur människorna kan påverka naturen (Björklund, 2016).

När man arbetar med utomhuspedagogik är det viktigt att man gör en riskanalys och kartlägger vad som kan hända. Det är viktigt att ha en plan hur man gör ifall något händer. För när man är ute är det aldrig helt och hållet riskfritt, man får bara inse att det är så och se det som en möjlighet och inte som en motgång att få vara ute (Björklund, 2016). Det krävs en god planering innan man går ut i naturen, men man blir mera erfaren för varje gång och lär sig hur man skall hantera en situation som uppstår.

Fördelar med utomhuspedagogik

Björkqvist (2018) kom i sin avhandling fram till att lärarna i hennes studie ansåg att när lärmiljön är utomhus finns det flera möjligheter att öva samarbete och gruppuppgifter. Elevernas kommunikationsförmåga och samarbetsförmåga utvecklas. Björkqvist skriver att lärarna anser att eleverna lär sig mera av varandra under en lektion som hålls utomhus. Genom att ha olika utomhusaktiviteter ökar gruppens sammanhållning och eleverna lär sig att lita mera på sin kamrat. När man är ute främjas inte bara gruppens utveckling utan även elevernas sociala och personliga utveckling. Också självkänslan och självförtroendet blir bättre när man sätter fokus på elevernas nyfikenhet och upptäckarglädje och inte på att prestera. När man har utomhuspedagogik kan det bryta ett mönster och eleven kan bryta sitt eget sätt att reagera med andra, man bryter det gamla beteendemönstret. En blyg elev kan våga mera utomhus än vad eleven skulle ha gjort inomhus.

Kleinfelchner och Pfeiffer (2007) undersökte fördelar och möjligheter med att ha utomhuspedagogik som ett arbetssätt. Lärarna kom fram till att det finns nästan bara fördelar med att arbeta med utomhuspedagogik. När man arbetar med utomhuspedagogik konstaterar de att man arbetar mycket praktiskt, på större ytor, får frisk luft samtidigt, lättare med samarbete och eleverna får tillfälle att använda sin kreativitet och även sin fantasi. Det framkom även i deras forskning att det är bra för hälsan att vara ute och att det ansågs som viktigt att komma bort från höga ljudnivåer som kan uppstå i klassrummen. De märkte också i sin forskning att det är stor skillnad i hur eleverna orkar med en lektion utomhus i jämförelse med motsvarande lektion inomhus.

Andra positiva aspekter med utomhuspedagogik som framkom ur Kleinfelchner och Pfeiffers (2007) forskning var att eleverna lättare kunde sätta kunskapen i ett sammanhang. Det kunde gälla att känna igen en växt genom att se den på riktigt och inte bara i läroboken. Vi

träffar framtidens medborgare när vi arbetar med barn. De bör alla få en chans och förutsättningar för att tillsammans och även enskilt skapa kunskap med den värld de lever med och även skall leva med (Björklund, 2016). Det gäller att väcka elevernas intresse, så att de blir intresserade av att lära sig mera.

Enligt tidigare forskning (Spångberg, 2020) fanns det motstridiga synpunkter med tanke på användandet av utomhuspedagogik. De gällde å ena sidan att utomhuspedagogik har bidragit till allmän kunskap och de gällde också att utomhuspedagogik å andra sidan givit underströmmar av frågor, motkultur och social kritik med hänsyn till utvecklingsstrategier av det moderna industrisamhället. Men forskningen hade som utgångspunkt att utomhuspedagogik kan vara varierande, det kan handla om hembygden, staden eller skogen. Forskningen visade också att pedagogiken kan förena erfarenhet med direkt upplevelse och språkliga begrepp. Att ha utomhuspedagogiken som förhållningssätt syftar i forskningen på lärande i växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat på erfarenheter av autentiska situationer.

Enligt tidigare forskning av Kleinferchner och Pfeiffer (2007) som berör forskningsfrågan ”Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik?” i min studie, visade resultatet att lärarna var positiva till användandet av utomhuspedagogik. Lärarna hade alla kunskap om hur viktigt det är att komplettera den traditionella undervisningen för att lättare få alla barn att förstå. Forskningen kom också fram till att genom utomhuspedagogiken får barnen vara med och prova och känna och genom det får eleverna lättare att sätta in kunskapen de lär sig inne i klassrummet i ett sammanhang. Eleverna ansågs också få en helhetssyn på det aktuella ämnet som går igenom. Fördelarna som nämndes i forskningen var att utomhuspedagogik är ett sätt att lära med hjälp av hela kroppen och alla sinnen kommer till användning. Forskningen kom också fram till att både barnen och lärarna får frisk luft och orkar därmed mer (Kleinferchner & Pfeiffer, 2007). Även enligt tidigare forskning (Frost, 2019) har det bland annat visat sig att elevers lärande gynnas av att naturvetenskapliga ämnen undervisas utomhus och eleverna får vara utomhus och lära sig.

I Spångbergs (2020) studie kom det också fram att de flesta lärare ser ett värde i utomhusmiljöns möjlighet att förmedla erfarenheter och att ge sinnesstimuleringar. Enligt henne är det mest gynnsamt i ämnena naturvetenskap och matematik att vistas i en utomhusmiljö. Fördelar som nämns i forskningen är också att det är ett bättre socialt klimat och gemenskapens inflytande på lärandet är bättre. Spångberg konstaterar i sin forskning att en del ser utomhusmiljön som en plats där barn med särskilda behov vistas för att de inte skall störa i klassen.

Det är tillsammans med den materiella världen barn växer och utvecklas, lär och leker. Människorna är beroende av sin omgivning. Människorna är sammanfogade med omgivningen, nästan så tätt att det inte går att avgöra var slutar vi och var tar världen vid. Vi lär oss hela tiden, våra kroppar är som ett sorts system som är kopplade till andra system. Vi är beroende av alla dessa system för att vi skall fungera (Björklund, 2016).

Om vi låter barnen få möta den värld som de skall förstå sig på och lära sig med lär de sig att uppskatta naturen på ett annat sätt. För att barnen skall förstå måste de få upplevelser och det är vi vuxna som skall erbjuda dem det och ge dem möjligheter att få uppleva så mycket som möjligt (Björklund, 2016). Palmberg (2003) menar att lärandet som är upplevelsebaserat har sina rötter i bland annat i en inlärningsteori som är formad som en öppen spiral enligt hur Kolbs erfarenhetsbaserade inlärningsteori är formad. Spiralen innefattar en konkret upplevelse, en reflektion, en begreppsbildnings, en handling och en tillämpning som leder till nya upplevelser (Kolb, 1984). Änggård (2014) anser att begreppet upplevelsebaserat lärande härstammar från Kolbs teori om lärande, men menar att teorin har vidareutvecklats av Deweys teori om lärande där teori, praktik, reflektion och handling hänger ihop, learning by doing. Praktisk kunskap är lika värdefull som teoretisk enligt Dewey (Szczepanski & Dahlgren, 2011).

Det centrala i utomhuspedagogik är naturen och att lära sig att njuta av naturen. Dahlgren (2007) menar också att det är hur vi presenterar naturen för eleverna som inverkar samt hur vi själva ser på att ha utomhuspedagogik. Det är viktigt att vänja sig vid att röra sig utomhus och lära känna till lämplig utrustning man behöver och hur man överlever utomhus. Det handlar om säkerhet också. Fors (2016) skriver att verksamheten byggs upp kring olika friluftaktiviteter, det kan till exempel vara frågan om skidåkning, paddling och vandring. När man har utomhuspedagogik ingår det inget tävlingsmoment.

3. Metod

Detta kapitel behandlar forskningsansatsen och datainsamlingsmetoden. Fenomenografi används som forskningsansats och som datainsamlingsmetod används gruppintervjuer och observation.

3.1. Forskningsansats

Detta är frågan om en fallstudie och som forskningsansats för att ta reda på hur eleverna upplever lektioner ute och i denna fallstudie används fenomenografisk forskningsansats. Det är lärare och elever i klasserna i åk 1-2 i en skola i Svenskfinland som deltar i forskningen.

I en fallstudie fokuserar man på ett fenomen som kan vara svårt att särskilja från fenomenets kontext. Fallstudie kan användas som metod i bland annat naturvetenskap. I en fallstudie syftar forskningsstrategin till att ta fram en detaljerad presentation av det ärende som undersöks (Alvehus, 2013). En fallstudie förknippas till en plats eller en organisation i de vanligaste formerna. Både inom kvantitativa och kvalitativa metoder kan fallstudier användas (Bryman, 2008).

En fenomenografisk forskningsansats fokuserar på att beskriva det som någon annan upplever. Inom vetenskapen finns det många olika sätt att ställa frågor om verkligheten. Det kan vara frågan om hur verkligheten ser ut och varför den ser ut som den gör. Forskningsfrågorna kan också ha sin utgångspunkt i hur människor uppfattar eller tänker om det man vill forska om (Starrin & Svensson, 1994). Enligt Larsson (1986) har fenomenografin utformats under 1970-talet vid universitetet i Göteborg i en grupp som studerade lärandet om kallade sig för Inom. Fenomenografins utgångspunkt är hur människor uppfattar företeelser i sin omgivning på olika vis och att det finns ett begränsat antal sätt att uppfatta det på. En uppfattning handlar om ett sätt att förstå något eller ett sätt att erfara något (Fejes, 2020).

Ordet fenomenografi kommer från sammansatta delar av ordet fenomenon och grafi. Fenomenon är grekiska och betyder som visar sig medan grafia kan översättas till att beskriva i ord eller i bild. När man sätter dessa två ord ihop blir det fenomenografi som betyder det som beskriver det som visar sig. Den fenomenografiska ansatsens huvudsyfte är att beskriva hur fenomenföreteelser eller objekt i omvärlden uppfattas av människor. Det handlar inte om att skatta hur stor del av populationen som har en viss uppfattning av en företeelse eller av ett

objekt, det handlar snarare om att kvalitativt identifiera olika uppfattningar som kan täcka större delen av variationen i uppfattningar i populationen (Starrin & Svensson, 1994).

Den fenomenografiska forskningen har en gemensam nämnare med min undersökning i denna avhandling och det är att den framför allt utgår från att människor har olika uppfattningar av företeelser och objekt i världen. De olikheter som finns i uppfattningen förklaras med att olika människor gör olika erfarenheter genom att de har olika relationer till världen. Olika analyser och olika uppfattningar av företeelser och objekt gör människan. Fenomenografins forskningsintresse är att beskriva dessa olikheter, alltså variationer i uppfattningar som resultat (Starrin & Svensson, 1994).

Enligt Marton och Booth (2000) har fenomenografien som forskningsansats fokuserat på att undersöka uppfattningar om hur människor uppfattar världen runt omkring sig. I en fenomenografisk analys har man som avsikt att tydliggöra hur människor uppfattar fenomen i världen. Då människor uppfattar någonting skapas mening om ifrågavarande situation och det är också detta sätt som huvudsakligen utformar sättet vi uppfattar omvärlden. Människan pratar och fungerar utgående från sina uppfattningar men det är en betydande stor skillnad på hur något i själva verket är och hur det uppfattas att vara.

Larsson (1986) och även Marton och Booth (2000) vill alla tydliggöra att fenomenografien har en utgångspunkt som är grundad på de erfarenheter man har, eftersom fenomenografien förklarar människors olika sätt att uppfatta och redogöra för omvärlden hur de tycker och känner. Det är innebörden som är det viktiga i detta sammanhang, alltså man vill säga hur man upplever något och det behöver inte vara hur något är på riktigt.

Marton och Booth (2000) påstår att när det handlar om att undersöka hur fenomen upplevs av människor är det frågan om den första och den andra ordningens perspektiv. När man pratar om första ordningens perspektiv menar man att man undersöker ett konstaterande utifrån. Medan andra ordningens perspektiv handlar om något är sant eller falskt enligt hur en människa uppfattar något. När man använder fenomenografisk forskningsansats som forskare skall man använda sig under hela forskningsprocessen av andra ordningens perspektiv. Det gäller från att man kommer på ett forskningsproblem, och det gäller även genomförandet av datainsamlingen och även när man analyserar svaren man fått. Som forskare ska man under hela forskningsprocessen ta avsiktligt ett steg bakåt och försöka förstå hur den andra tänker. Detta för att forskningsprocessen skall ge ett så icke-dualistiskt resultat som möjligt. Viktigt att komma ihåg att du som forskare inte skall påverka svaret som respondenten givit.

3.2. Intervju som datainsamlingsmetod

För att besvara forskningsfrågorna används kvalitativa datainsamlingsmetoder. För att samla in data använde jag mig av gruppintervjuer av klasslärarna i grupper om tre samt eleverna i grupper om fyra. För att få en kvalitativ studie använde jag mig av intervjuer som datainsamlingsmetod. Med intervjuernas hjälp får jag även veta hur lärarna tänker, känner och agerar. Med hjälp av intervjuer med eleverna och observationer av eleverna på en utomhuspedagogikdag kan lärarnas svar och lärarnas observationer även styrkas.

Intervjuer kan gå till på många olika sätt och i de flesta fall när man hör ordet intervju tänker man på ett samtal som sker antingen en och en eller flera personer i samma grupp men intervjuerna sker öga mot öga. Jag använde mig i denna forskning av öga-mot-öga intervjuer i grupper. Man kan också ha intervjuer via videosamtal men då får man inte samma resultat fram, det blir inte lika naturliga svar via videosamtal, man kanske tänker en gång till innan man svarar och man kan även vara lite mera anonym via en skärm än om man satt öga mot öga (Starrin & Svensson, 1994).

Med intervjuernas hjälp fick jag en bättre förståelse för hur lärarna och eleverna som deltar i intervjuerna tänkte och jag kunde även tolka eventuella kroppsspråk som framkom under intervjuerna genom att jag gjorde intervjuerna öga mot öga och inte via en datoruppkoppling. Min plan var att analysera svaren av observationsdagen, gruppintervjuerna med lärarna och gruppintervjuerna med eleverna. Det var frivilligt för både eleverna och lärarna att delta i gruppintervjuerna.

I fenomenografisk undersökning är intervju den vanligaste metoden att samla in data på. Det kan vara frågan om en öppen och semistrukturerad till att vara en välstrukturerad intervju. Men vilken intervjustruktur man än tar så finns det inga fasta svarsalternativ eller ett på förhand tänkbart svar (Starrin & Svensson, 1994). Svaren baserar sig på de upplevelser och erfarenheter varje individ har.

Intervjufrågorna uppkom av att jag vill få svar på forskningsfrågorna samt att jag påverkades av andra forskningar, som till exempel Björkqvist (2018) och Fors (2016), som gjorts inom ämnet. Med hjälp av intervjuerna och de på förhand färdigt nedskrivna intervjufrågorna får jag en mera strukturerad intervju men man skall ändå inte låta intervjufrågorna styra eleverna eller lärarna för mycket och ställa ledande frågor. Att ha frågor med öppna svar är bäst i detta fall.

När man gör intervjuer kan svaret som kommer påverkas av intervjuarens eget sätt att vara, samt på vilket sätt intervjuaren ställer intervjufrågan och även i vilken miljö intervjun sker. Det är en hel del som spelar in på vilket svar man får. Det kan också bero på vilken dag man frågar intervjufrågorna, om det varit en bra dag är svaret mera positivt medan om det varit en lite sämre dag kan det leda till att svaret är mera negativt (Trost, 2010).

3.3. Observation som datainsamlingsmetod

När man väljer att göra en observation är det bra att ha ett öppet sinne, men det är också viktigt att ha tillräckligt med kunskaper för att kunna göra en observation som är ändamålsenlig (Fangen, 2005). Mina egna erfarenheter påverkar hur jag ser på observationen, men det kan vara på både ett negativt och positivt sätt.

Denna observation jag gjorde skedde på en plats som jag är bekant med från förut så jag kunde koncentrera mig på att observera eleverna. Jag gjorde en observation för att jag ville koppla ihop det som eleverna nämner under intervjutillfället med det som händer på en utomhuspedagogikdag. Stämmer det överens med det jag observerade och med vad eleverna sade under intervjun? Och jag kunde under intervjutillfället ställa följdfrågor utgående från de svar jag fick under intervjun relaterat till det jag såg under min observationsdag.

Observationer görs egentligen hela tiden på något plan. Man kanske inte hela tiden observerar något medvetet men omedvetet görs det observationer varje gång man är tillsammans med andra människor (Fangen, 2005). Under observationen kan man göra anteckningar samtidigt för att man skall komma ihåg allt man observerar, om man inte har möjlighet att filma sin observation. Det kan vara anteckningar i form av stickord, minnesord, och man behöver inte skriva hela meningar men det är viktigt att skriva så att man själv vet vad man menar (Fangen, 2005). Jag skrev små ord som jag sedan renskrev då jag var tillbaka i skolan, detta för att observationen skall bli så trovärdig som möjligt.

3.4. Undersökningens genomförande

Jag valde att genomföra undersökningen i en skola i Svenskfinland. Att det blev just denna skola var för att jag fick information om att de tidigare mycket sällan jobbat ute med eleverna och har precis börjat med att ha undervisning kontinuerligt ute och kallar undervisningsformen för utomhuspedagogik. Undervisningsformen gäller för tillfället i klasserna i de lägre

årskurserna, det vill säga åk 1 och 2. Detta är ett försök som kom från lärarnas sida och lärarna samt även eleverna verkade ivriga att ha utomhuspedagogik och de var alla positivt inställda till att pröva på utomhuspedagogik, att ge utomhuspedagogiken en chans innan man kan säga om man kan tänka sig att ha det som ett alternativ i undervisningen.

Det finns fyra klasser som arbetar i årskurs 1 och 2 i skolan där jag gjorde min forskning. Jag valde att intervjua alla klasslärare i årskurs 1 och 2 och elever ur en klass i årskurs 1 och en klass i årskurs 2. Att det blev den ettan och tvåan det blev som deltog i forskningen var för att det var dessa klasser jag observerade under utomhuspedagogikdagen. Dessa två klasser jag intervjuade var klasser som är varandras vänelevsklasser och därmed har dessa klasser olika aktiviteter tillsammans.

Jag besökte årskurs 1 och 2 i skolan och jag gjorde en observationsstudie under en utomhuspedagogikdag samt utförde gruppintervjuer. En andra gång att delta i en observation var inprickad men på grund av många omständigheter som påverkade gick den andra gången inte att genomföra. Jag intervjuade 32 elever och 6 lärare. Detta skedde i åtta elevgruppintervjuer och två lärargrupsintervjuer.

Intervjuerna tog sammanlagt 5 timmar och bandades in som ljudinbandningar. Jag hade reserverat 30 minuter tid per grupp. En del intervjugrupper med eleverna var lite snabbare och tog 20 minuter medan andra var ganska exakt 30 minuter långa. Mellan de olika intervjugrupperna gjorde jag små anteckningar som jag ansåg behövde göras som tilläggsinformation om intervjun, dvs. sådant man inte kan se från ljudinbandningen. Skolan gick inte med på att jag skulle ha gjort en videoinbandning, fast det bara varit jag som utförde studien som skulle ha haft tillgång till materialet, för en del av eleverna har skyddad identitet och skolan har samma regler för alla som gör undersökningar i skolan i fråga. Jag fick tillstånd att spela in intervjuerna som ljudfiler för då ser man inte eleverna.

Innan jag besökte skolan kontaktade jag skolans rektor och frågade om lov att få göra en observation och göra gruppintervjuer. Jag skickade också e-post till rektorn där det kom fram samma saker som vi pratade om vid telefonsamtalet (bilaga 1). Jag fick lov av rektorn att skicka e-post till lärarna i årskurs 1 och 2 med information om intervjun och förfrågan om att delta (bilaga 2). Lärarna fick även blanketten (bilaga 3) som gällde för eleverna som eleverna skulle ge till sina vårdnadshavare. Lärarna delade ut blanketterna i klasserna och lärarna fick svar av samtliga vårdnadshavare att eleverna i klassen får delta i både observationen och gruppintervjuerna. Alla lärarna i årskurs 1 och 2 var också villiga att svara på mina

intervjufrågor. Jag besökte två klassers gemensamma utomhusdag en gång. Tyvärr gick inte observationen av de andra klassernas utedag att genomföra på grund av olika omständigheter.

Dagen efter utomhuspedagogikdagen intervjuade jag eleverna och lärarna i grupper. Jag hade förmånen att utföra intervjuerna i skolan i ett rum var jag kunde vara hela dagen och vi kunde vara i rummet ostörda. Med mig hade jag en liten bandspelare som bandade in intervjuerna. Jag gjorde även anteckningar med papper och penna under intervjuerna. Jag hade eleverna i grupper om fyra. Det fanns åtta grupper med fyra elever i alla grupper. Det var lärarna som hade gjort en lista på vem som kom tillsammans med vem på gruppintervjun, men det var en slumpmässig utlottning som hade utförts i klassen tillsammans med eleverna på plats. Gruppintervjuerna med de flesta elevgrupper räckte cirka 20 minuter. Några grupps intervjuer räckte 30 minuter. Lärarna var indelade i grupper om tre för att det skulle fungera enligt deras schema för skoldagen när jag var där. Lärarnas gruppintervjuer tog cirka 30 minuter var. Alla elever och lärarna var på plats när gruppintervjuerna genomfördes.

Jag gjorde observationen från skoldagens start, det vill säga från skolgården tills vi igen var tillbaka vid skolgården och dagen var slut. Observationen gjordes för att få ett bättre grepp om forskningsfrågan vad eleverna anser att det finns för för- och nackdelar med att ha mera utomhuspedagogik samt att observera vad lärarna anser det finns för för- och nackdelar med utomhuspedagogik och vilka utmaningar som lärarna anser det kan finnas med utomhuspedagogik. Observationsdagen pågick i nästan 5 timmar. Jag gjorde anteckningar under hela observationsdagen och skrev upp klockslag och vad som hände när medan vi var i skogen. När vi kom tillbaka till skolan gick jag till ett rum för att skriva ner mera anteckningar medan dagen var i färskt minne. Jag skrev rent mina anteckningar så jag kan minnas vad jag menar när jag analyserar materialet jag fått gjort under min observation. En kort resumé på observationen finns som bilaga 4.

3.5. Analys av data

När alla data från observationerna och gruppintervjuerna samlats in kunde analysprocessen börja. Data från observationsutomhuspedagogikdagen bestod av anteckningar i form av loggbok medan data från intervjuerna bestod av inbandade ljudfiler samt av anteckningar. Data från alla intervjuer transkriberades till en text. Materialet som analyserades i denna avhandling bestod av en loggbok och tio transkriberade gruppintervjuer av elever och lärare. Loggboken bestod av en tabell var jag kunde fylla i tid och aktivitet, textstorlek 12 och typsnitt Times New

Roman. Tabellen är tre sidor lång. Längden på transkriberingen av gruppintervjuerna var 15 sidor med textstorlek 12, typsnitt Times New Roman och radavstånd 1,5.

När en observation sker kan en del av informationen lätt gå förbi och man kan glömma bort informationen om man inte så fort som möjligt skriver ner den information man fått (Patel & Davidson, 2003). Jag började med att sammanställa data från observationen för att få i gång analysprocessen. Detta gjordes för att få en överblick över alla observationer jag gjorde under utedagen och för att få allting nedskrivet på ett och samma ställe (Patel & Davidson, 2003).

Jag använde intervjuens insamlade information till att få en koppling till det jag upplevde under utomhuspedagogikdagen och som jag kunde koppla till mina forskningsfrågor. När observationens anteckningar var klara kunde jag ta itu med att transkribera gruppintervjuerna. För att underlätta analysen har intervjumaterialet från gruppintervjuerna transkriberats (Kvale & Brinkmann, 2014). Transkriberingen innehåller endast det som kopplas till forskningsfrågorna till denna avhandling. När jag gjorde transkriberingen lyssnade jag först igenom hela ljudinspelningen för att få en helhetsbild och därefter lyssnade jag några sekunder i gången för att kunna skriva ner citaten ordagrant. Jag lyssnade på varje gruppintervju fyra gånger för att vara säker på att jag inte missade något. Under transkriberingen översatte jag inte dialekter till standardsvenska utan de fick vara dialekt för det var en dialekt som jag behärskar. Det försvårar inte analysen av materialet och man kan inte känna igen eleverna fast det är dialektspråk för så gott som alla i klassen pratar dialekt ibland.

När gruppintervjuerna var gjorda lyssnade jag på dem och skrev ner anteckningar från gruppintervjuerna och sammanställde anteckningarna jag skrev under gruppintervjun och de som kom fram från inbandningen av gruppintervjutillfällena. Jag transkriberade intervjuerna och därefter skrev jag alla svar jag fick på en fråga på ett ställe för att göra det mera lättöverskådligt. Jag skrev en pseudonym för alla intervjupersoner så jag kunde hålla ordning på vem som sagt vad. Jag lyssnade på intervjuerna fyra gånger under två veckors tid för att kolla att jag fått allting med och för att minska på feltolkningar av det jag lyssnade på och det jag antecknat. Jag ville vara säker på att jag uppfattat allt rätt och inte misstolkat något eller skrivit fel kommentar på fel namn, inte så lätt att hålla reda på personerna när man byter namn på dem för att man inte skall kunna känna igen vem man intervjuat. Efter att jag lyssnat klart sparade jag intervjuerna i två veckor och sedan raderade jag dem.

Jag gick igenom fråga för fråga i gruppintervjuerna och skrev alla gruppintervjuer som egna texter med intervjufrågorna först och sedan vad de intervjuade svarade. Jag använde mig

av pseudonymer till de intervjuade dels för att man inte skall känna igen vem som sagt vad men dels också för att det är lättare att hålla reda på vem som sagt vad om man har ett namn till alla intervjuade elever. De intervjuade lärarna kallade jag för Lärare 1, Lärare 2 etc.

När jag hade skrivit ner alla gruppintervjuer så analyserade jag dem och jämförde dem med de upptäckter jag såg och anteckningar jag gjort under utomhuspedagogikdagen. Utgående från intervjuerna och mina anteckningar kom jag till ett resultat och kunde dra slutsatser och koppla samman iakttagelser och resultat från intervjuerna.

3.6. Tillförlitlighet, trovärdighet och etik

Tillförlitligheten på en studie kan mätas på olika sätt som till exempel med tester av olika slag. Man kan mäta upprepade mätningar och sedan mäta samvariationen mellan de olika mätillfällena och för att tillförlitligheten skall vara hög bör resultatet vara detsamma vid upprepade mätningar (Troja, 2012).

Om flera forskare utför samma forskning kan man kolla forskningens tillförlitlighet och om resultaten visar lika betyder det att tillförlitligheten är hög. Att komma till samma resultat i en kvalitativ undersökning är svårare för att både intervjuaren och situationen kan påverka den som deltar i forskningen och därmed kan intervjusvaren bli varierande med tiden (Troja, 2012). Jag är intresserad av om någon annan utför intervjuer med samma frågor som jag använde och om de kommer till liknande resultat som mitt resultat.

I en kvalitativ forskning kan enligt Kvale och Brickmann (2014) intervjufrågorna vara tillförlitliga även om de ställs under olika intervjutillfällen och till olika respondenter. För i en kvalitativ forskning bör tillförlitligheten ses ur sitt sammanhang. Respondentens humör och även sinnesstämning kan till exempel påverka vilket resultatet visar på forskningen. I denna avhandling ställdes samma frågor till alla lärare medan alla elever hade samma frågor men de var inte samma frågor som lärarna hade.

Etiska aspekter har tagits i beaktande i undersökningens genomförande. Information har bland annat givits till alla parter om forskningens praktiska genomförande på förhand, samt tillstånd har begärts av vårdnadshavare och information om deltagarnas konfidentialitet har givits.

Jag som forskare har först varit i kontakt med skolans rektor för att få lov att göra forskningen och även för att kunna ge information om undersökningen (bilaga 1). När rektorn

godkände att forskningen utförs i skolan kunde jag vara i kontakt med skolans lärare (bilaga 2). Efter det fick skolans lärare elevernas vårdnadshavares blanketter (bilaga 3) som de delade ut i klassen. Det var frivilligt att delta i undersökningen. Alla vårdnadshavare gav sitt godkännande att barnen fick delta i forskningen. Samtliga blanketter samlades in av lärarna i klassen och de delgavs mig som forskare.

Under hela forskningsprocessen var det viktigt att alla respondenter var medvetna om syftet med undersökningen samt på vilket sätt materialet kommer att användas (Patel & Davidson, 2003). Alla respondenter, elever och lärare, har varit konfidentiella under hela undersökningen. Redan i ett tidigt skede meddelandes vårdnadshavarna att samtliga elever i undersökningen är konfidentiella. Barnens namn kommer inte att synas någonstans. Man kan inte identifiera elevernas namn, kön eller annat. Alla namn som finns i resultatdelen är påhittade och de är inte påhittade efter kön utan bara något namn används för att bättre kunna hålla reda på vem som sade vad.

I analysen av materialet har även trovärdigheten varit i fokus. När man exemplifierar resultatet med citat från vad respondenterna sade ökar resultatets trovärdighet och även tillförlitligheten ökar. För att skydda elevernas integritet och även för att stöda avhandlingens etiska aspekter har citaten förkortats (Trost, 2010).

4. Resultat

I detta kapitel presenteras studiens resultat.

Studiens resultat är inte generaliserbara i statistisk mening.

4.1. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna?

Enligt denna studies resultat anser lärarna att utomhuspedagogik används i huvudsak för att läraren vill variera sin undervisning och för att öka på mängden rörelse som sker under skoldagen för eleverna. Det finns så många flera fördelar med utomhuspedagogik än det finns nackdelar anser lärarna. Det gäller att se vilka möjligheter det finns och lära sig att utnyttja alla former av undervisning.

4.1.1. Fördelar med utomhuspedagogik

Enligt lärarna blir det mera variation bland eleverna vad gäller med vem de jobbar när undervisningen är utomhus vilket enligt lärarna upplevs som en fördel. Det är som om eleverna inte ser alla i klassrummet men utomhus ser de alla som är i samma klass. Eller åtminstone verkar det så om man ser på gruppindelningar som eleverna själva kan bestämma över. Eleverna accepterar grupper som lärarna ger med tanke på utomhusundervisning, men inne i klassrummet kan det vara annorlunda.

Lärare 3:”Det blir mera variation bland eleverna med vem de jobbar med när vi är utomhus. Det är som om eleverna inte ser alla i klassen men utomhus ser de alla som är i samma klass. Eller åtminstone verkar det så om man ser på gruppindelningar som eleverna själva kan bestämma. Ger vi lärarna grupperna så är de också helt okej när vi är utomhus, inne i klassrummet kan det som lärare 2 sade vara just så att någon protesterar lite bara för att kolla vad jag som lärare svarar.”

Det ses som en fördel att eleverna *mer fysisk aktivitet* under en utomhuspedagogikdag än de gör på en skoldag i skolhuset. Detta ger även svar på forskningsfrågan om vilka fördelar utomhuspedagogik har enligt lärarna. Lärarna anser att många elever skulle må bättre av att få ha flera utomhuspedagogikdagar. Det ger eleverna mera utrymme att röra på sig och även utrymme att ha pausgymnastik när det passar eleven själv. Även möjligheten att ha

ämnesövergripande undervisning lyfts fram bland lärarna och det anses vara en fördel inom utomhuspedagogisk verksamhet.

Arbetsviljan ökar och även motivationen ökar. Och det ansågs som en fördel att man gör tillsammans med andra samtidigt som man får uppleva det man skall lära sig, då tränas samtidigt de sociala kunskaperna och man får även upplevelsebaserad kunskap.

Lärarna anser att det är *lugnare lektioner* då undervisningen sker utomhus. Det finns elever som jobbar mera koncentrerat ute än i klassrummet. Detta anser lärarna kan bero på att eleverna kan springa ett varv eller stiga upp och röra på sig mitt i en uppgift utan att behöva gå bort från undervisningsplatsen. När lektionerna sker i klassrummet går eleven oftast ut ur undervisningsrummet och till korridoren på en promenad eller utför en pausbana som finns i korridoren, men i skogen kan hen röra på sig i samma utrymme som undervisningen sker utan att behöva lämna undervisningsrummet eller störa andra elever.

Lärare 2:”Det är mycket lugnare att vara ute, Aron kan då jobba koncentrerat, vilket inte händer allt för ofta i klassrummet.”

Lärare 3:”Ja Aron kan också jobba bättre ute för då kan han springa ett varv eller två utan att behöva be om lov att få gå i tamburen på en promenad.”

Denna inställning lärarna har till utomhuspedagogik har säkerligen påverkats av vilka erfarenheter de har som lärare från tidigare och det kan vara frågan om utomhuspedagogiska erfarenheter under studietiden eller under arbetsåren. Det kan även vara en fördel att få uppleva olika typer av väder utomhus. Även *väderleksförhållandena* har påverkat och även hur man själv förhåller sig till alla typer av väder som finns. Det smittar av sig om man är positivt eller negativt inställd till något. Man behöver inte älska all väderlek men bara man har rätt inställning så spelar vädret inte så stor roll.

Naturen dämpar ljudet och det finns även mera utrymme för ljudet och också mera utrymme för eleverna att sprida på sig. Även de elever som är ljudkänsliga i klassrummet verkar kunna ta del av undervisningen på ett helt annat sätt när man är i skogen. Då hörs det ingen stol som plötsligt faller eller en pulpet som flyttar på sig och det är ofta dessa ljud som stör de ljudkänsliga i undervisningssituationer i klassrummet.

När lärarna i denna studie och även i Björklunds studie (2016) talar om lärande i naturen handlar det då om att vara ute i naturen. Det handlar om att få uppleva naturen med alla sina sinnen och att utforska sin naturmiljö på olika sätt. Det kan vara frågan om att få leka i en

skogsdunge, leka i en vattenpöl, springa genom en äng eller balansera på en stock eller sten. När barnen får vara ute i naturen skapar de sig en relation till naturen och detta lägger grunden till bland annat miljöengagemang.

Det är enligt lärarna i denna studie också en positiv sak med utomhuspedagogik att det är mera positivitet så som skratt och nyfikna elever när eleverna är utomhus och alla är mera tillsammans och framför allt arbetar eleverna tillsammans med andra elever. Lärarna anser att eleverna kommer på saker de kan göra i skogen som att bara lägga sig ned i mossan och *använda sig av olika sinnen* och till exempel lyssna på ljud som finns runt omkring. Lärarna kommer ihåg första gången eleverna skulle lägga sig ned i mossan och höra på ljud, då sa eleverna att de inte hörde något, men efter några försök började de öppna öronen för ljud som hörs i skogen. Lärarna sade också att de är säkra på att eleverna inte själva hade kommit på att lägga sig ned i mossan och lyssna på ljud, lärarna minns också att först gångerna var eleverna lite motvilliga till att lägga sig ned men de var modiga och vågade och eleverna fick en positiv bild av händelsen. Och att få eleverna att lyssna på ljud var också svårt men de lyckades och det blev till en positiv upplevelse. För nu vill eleverna lägga sig ned i mossan och lyssna på ljud och eleverna kan också säga att de vill lägga sig och titta på hur träden vajar i vinden eller hur snabbt molnen rör sig och om molnen har olika former och vad dessa former liknar.

Det är enligt lärarna härligt att se att eleverna kunde lyssna på olika ljud. Det är inte så lätt att lägga sig i skogen. Det kan till en början gå en hel del energi åt till att hitta en ställning och plats man kan ligga på, det känns obekvämt att ha en rot under sig eller en större sten men med tiden vände sig eleverna vid att ha ojämnt under sig och kunde glömma bort att de har en käpp under sig och de kunde koncentrera sig på att lyssna efter ljud som hörs.

Lärarna reagerade på ett positivt sätt till att eleverna under den fria leken valde att lägga sig ner i mossan och lyssna på olika ljud. Eleverna gjorde det till en lek i vilken man skall säga vad man hör för ljud eller en lek där man skall säga pip när man hör ett visst ljud som till exempel fågelsång.

Lärarna i studien ansåg att utomhuspedagogik främst har fördelar. Det är en fördel att det känns som om det finns *mera tid*, speciellt för samtal med eleverna. Lärarna tyckte de hann prata och diskutera mera med eleverna när de är ute i skogen än om samma lektion skedde i klassrummet och lärarna upplevde som om tiden var längre men på ett positivt sätt. Det fanns visserligen stunder i skogen då tiden inte räckte till och det kändes som om man blev på hälft

med lektionen. Lärarna tyckte de lärde känna eleverna bättre eftersom de hann säga mera än bara god morgon till eleverna.

Tidsuppfattningen ute skiljer sig från då man är inne. Det kan bero på att man inte är lika beroende av klockan när man är utomhus. Man kan lite mera bestämma själv när man gör något. Är man i skolan är det rast på en viss tid och med en viss längd och det samma gäller lunchen som äts på en viss tid och har en viss längd. Det är bra med rutiner anser lärarna, men de tycker det är bra att ibland själva kunna påverka hur lektionerna byggs upp, hur långa lektionerna är i ett sträck och när man tar en rast.

När undervisningen sker utomhus ansåg lärarna att eleverna mycket sällan frågade vad klockan är, hur mycket det är kvar av lektionen. Det kunde i stället vara så att eleverna tyckte att lektionen gick allt för snabbt när den skedde utomhus. Lärarna märkte också att de elever som i början inte var så ivriga på att ha utomhuspedagogik hade ändrat sig och såg fram emot dagar de deltog i utomhuspedagogik.

Resultatet visar att utomhuspedagogik kan ha positiva effekter på att arbeta, göra uppgifter och på hur de som är i gruppen fungerar tillsammans med andra i gruppen. Lärarna tyckte även att det var en bra sak att eleverna inte på utomhuspedagogikdagar ifrågasätter med vem de samarbetar i grupper. De säger inte att jag vill vara i samma grupp som Pelle och Anna utan de godkänner att de är med Oscar och Ellen. Men om samma gruppindelning skulle ske i klassen hade det kunnat komma frågor om ifall man får byta grupp. Men när lektionerna sker utomhus verkar eleverna också mer flexibla.

4.1.2. Nackdelar med utomhuspedagogik

De utmaningar som finns är enligt lärarna som deltog i intervjuerna inte oöverkomliga men de behöver få en vägledning i hur de kan lösa problem som uppstår. Lärarna tycker att alla lärare borde få pröva på utomhuspedagogik och ge utomhuspedagogiken en chans och inte genast säga tvärt nej till utomhuspedagogik. Några av lärarna sade att det är när man har rätt inställning till något som det mesta fungerar för är man negativt inställd fungerar det verkligen inte för då har man redan bestämt sig för att inte tycka om det.

Det som enligt lärarna ansågs vara negativt var *sådant man inte kan påverka*. Man kan inte påverka vädret, men man kan ändå påverka lite med att klä sig enligt väder. Det samma gäller om det händer något oväntat som att någon vuxen insjuknar dagen innan utomhuspedagogikdagen. Då kan det bli aningen utmanande att genomföra

utomhuspedagogikdagen om någon vuxen är borta och det inte finns någon som kan vikariera för den som insjuknat. Då får man fundera om det är säkert att ha utomhuspedagogikdagen eller om man får skjuta upp dagen till en annan dag när det finns tillräckligt med vuxna som kan komma med. Det gäller att ha en bra plan och även följa den.

Föräldrarna kanske säger till sina barn att det är roligt att de skall ha utomhuspedagogikdag och undrar vad ätbart de vill ha med sig denna gång. Hur föräldrarna ställer frågan påverkar elevens inställning till situationen. Lärarna konstaterar under intervjun att det också spelar en stor roll vilken *inställning föräldrarna har* till utomhuspedagogik. Inställningen påverkas av hur föräldrarna där hemma tar upp saken, säger föräldrarna till sina barn att nu ska ni ut igen och att de ska vara något eget med att äta om man vill ha. Det har en ganska stor betydelse hur föräldrarna ser på saken. Men lärarna anser att det är en bra sak att man kan uppmuntra till utomhuspedagogik genom att ge bra argument till föräldrarna eller bjuda dem att delta i en utomhuspedagogikdag.

Det finns även sådana lärare *som inte vill dela med sig av* något de gjort, utan de håller all information för sig själva och det är bara de som kan ha en viss lektion utomhus. De har svårigheter med att dela med sig av sin kunskap men de förväntar sig att andra skall dela med sig av sin kunskap till dem. Lärarna anser att det borde fungera åt båda hållen att alla delar med sig av sin kunskap och sina tips.

4.2. Lärarnas syn på hur utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan

Enligt resultatet i denna studie framkom det också att alla lärare som intervjuades vill jobba mera med utomhuspedagogik. Men det framkom i studien att lärarna kände att utomhuspedagogik inte ses som en form av undervisning utan mera som att man går till skogen för att ha roligt och leka. Detta tankesätt har de andra lärarna i de högre årskurserna dvs åk 4–6 (skolan har årskurs 1-6) som inte själva använder sig av utomhuspedagogik. Det framkom i studien att detta tankesätt kan bero på att dessa lärare i de högre årskurserna inte har prövat på denna form av undervisningssätt eller att lärarna är rädda att ha undervisning annanstans än inom klassrummets fyra väggar, lärarna känner sig otrygga om de måste lämna klassrummet och det kan just bero på att lärarna kanske inte har någon erfarenhet av utomhuspedagogik. Lärarna i studien ansåg att det behövs mera vetskap och kunskap om vad utomhuspedagogik är och vad allt som räknas till utomhuspedagogik för många lärare kunde då konstatera att de faktiskt håller på med en form av utomhuspedagogik utan att veta om det. Lärarna ansåg att

man kunde utveckla utomhuspedagogiken i skolan med att ha mera samundervisning och även ämnesövergripande tillsammans med ämneslärarna.

Resultatet av denna studie visar också att lärarna arbetar med olika teman då de har utomhuspedagogik men de saknar färdiga lektionsplaner eller något som någon annan prövat inom utomhuspedagogik och på det sättet kunde lärarna lättare få undervisningen *ämnesövergripande* om det fanns färdiga lektionsplaner att utgå från. När man arbetar med olika temahelheter blir inte undervisningen så splittrad ansåg lärarna men de hade inte vetskap om hur man skulle kunna ta in en del ämnen i temahelheten. Lärarna som deltog i intervjuerna ansåg också att undervisningen kan kännas mera meningsfull och motiverande för eleverna när den är en temahelhet och inte som skilda ämnen till exempel finska och omgivningslära, utan att man får lära sig det på finska också. Man får både och.

Lärarna säger att det är viktigt att göra upp gränser första gången de besöker ett ställe och dessa gränser skall alla följa och alla elever är medvetna om att de kan meddela till en vuxen om de ser att någon är på ett område där man inte får vara. Eleverna får också direkt säga till varandra ifall de märker att någon är på fel område men att de meddelar en vuxen om att de sagt till så att lärarna också vet ifall det ofta händer att en del elever inte hålls inne på området som man får vistas på under den fritid eller den fria leken som sker under utevistelsen i skogen.

Regel nummer ett är att man hålls inom det område som lärarna kommit överens om tillsammans med eleverna. Vid första besöket på en plats där utomhusundervisningen sker går hela gruppen längs med gränserna på ett långt led, detta för att eleverna då lättare ser var gränserna går. Att bara peka och visa kan göra att eleverna missuppfattar och missförstår vilket träd eller vilken stor sten det handlar om. Eleverna kan ha olika uppfattningar om hur en stor sten ser ut. Det gäller att visa vad man menar och inte bara förklara första gången, sedan andra gången kan det räcka med att peka och visa och man kan be en elev att gå till det aktuella stället så ser de andra var gränsen är. Regel nummer två är att eleverna måste se en vuxen då de är i skogen och regel nummer tre är att eleverna genast skall komma till samlingsplatsen när de hör visselpipan ljuda. Samlingsplatsen är alltid samma ställe som samlingen sker på i början av dagen i skogen. Dagen börjar och avslutas på samma plats, detta för att få en klar början och ett klart slut på skoldagen.

Lärarna konstaterade under intervjuerna att det mesta går att lösa på något sätt och bara det finns en vilja och tro på det man skall göra så kan man lösa en hel del redan och detta ger svar på forskningsfrågan vad lärarna anser borde utvecklas i skolan.

Lärarna ansåg att alla lärare borde öppna sina ögon och fundera vad man gör och hur man kunde undervisa om samma sak utomhus, vilka möjligheter det finns. Detta kunde man genomföra med att ha en annan lärare som iakttar lektionerna man har eller genom att man bandar in sig själv när man har lektioner inomhus och även utomhus. Lärarna konstaterade under intervjuerna att de tyckte att skolan borde ge bättre möjligheter att ta med andra lärare på utomhuspedagogikdagar. Det gäller ibland att våga och bryta sina rutiner, det kan öppnas en ny värld och man kan även få nya idéer av den lärare man har med sig. Nu går lärarna oftast med samma grupp men de ansåg att de kunde bjuda med en annan klass som säkert gärna skulle komma med. Lärarna ansåg också att de kunde mera samarbeta med andra lärare, även från de högre klasserna, och få dem att delta i utomhuspedagogikdagar. Det är lättare att ha flera klasser på samma område utomhus än att ha samma antal personer inomhus.

Lärarna tyckte man kunde pröva på olika sätt att undervisa. Det finns elever som inte vill gå till finskalektionerna i finskarummet, det kan bero på att det är ett annat klassrum än eleven är van att vara i eller så kan det bero på namnet på rummet. Det kan vara fast i små saker ibland ansåg lärarna, det gäller att öppna ögonen. För en del elever kan det fungera bättre att ha lektioner utomhus än i klassrum. Om det är klassrummet som är problemet och det inte finns ett annat klassrum att ha undervisningen i så ansåg lärarna att då kan man pröva på alternativet att ha undervisningen med hela klassen eller bara några elever utomhus. Och lärarna, även ämneslärarna, borde få lära känna eleverna och se deras starka sidor och inte bara se det som är negativt, vilket ofta sker i klassrumsundervisningen. Det behöver inte vara mera arbete att planera att ha lektionerna ute i stället för inne i klassrummet och man kunde även variera och ibland ha inne och ibland ute eller dela upp lektionerna så en del av lektionen sker inomhus och en annan del utomhus. Då får man också klassen indelad i två mindre grupper i stället för att ha alla på en gång. Det gäller förstås att ha en annan vuxen som kan vara med under lektionerna för att det skall fungera att dela gruppen. Men lärarna ansåg att det fungerar nog om man själv erbjuder sig att hjälpa till så får man också lättare hjälp själv om det behövs. Om alla lärare skulle se vilka möjligheter det fanns med utomhuspedagogik och inte alltid tänka att de är jobbigt och svårt direkt som det är frågan om annan undervisningsform än klassrumsundervisning.

Lärarna nämnde att det finns en hel del material online som skapats av andra lärare som har utomhuspedagogik. Lärarna ansåg att det borde marknadsföras mera det material som finns online, det finns bland annat en materialbank som heter mappa.fi (Mappa.fi, 2022) och där kan man söka efter det man vill undervisa i. Också lektion.se är en bra sida som lärarna i studien använder sig av, där finns det också färdiga lektionsplaner man kan utgå från och få idéer från. Det finns också bra sidor på internet på finska som lärarna i studien använder, bland annat Suomen Latu (Suomen Latu, 2022) har material, men det är som sagt på finska men då kan man få ämnet finska med när man tar och gör till exempel deras uppgiftsbana. Man behöver inte nödvändigtvis då översätta det material som finns på Suomen Latu. Lärarna i studien ansåg att det inte borde vara så svårt att göra material digitalt och även lägga till eget material på ett lätt sätt och att det även skulle vara lätt att leta i materialet. Men lärarna i studien ansåg att det skulle vara bra att det i den egna skolan skulle finnas digitalt material och inte som nu att alla har sitt material i sina klasser och vet du inte om att någon har en viss kunskap om något så går man miste om det

Lärarna som deltog i denna studie skulle också oftare önska att någon utomstående från bland annat Naturskolan skulle komma och ha lektioner utomhus eller inne i skolan. Det har tagits upp på lärarmöten men det har inte ännu hänt något på den fronten men det finns hopp om att det kunde ordnas. Lärarna tyckte att de också vill få nya idéer på hur man kunde arbeta med utomhuspedagogik i skogen, nu kanske man mest gör så som man gjort och försöker lite förnya sig varje år men det är inte alltid så lätt.

Lärarna som deltog i denna studie använde sig mycket av appen *pinterest* som en inspirationskälla och lärarna ansåg att man kanske kunde göra ett skolkonto där och sätta in material. Där kunde man hitta bilder och videon och förslag på vad man kunde göra i skogen och vad någon annan provat på. Men lärarna efterlyste ändå en bank var det skulle finnas direkta lektionsplaner och material som man kan använda sig av. Nu går en stor del av tiden till att leta fram material och göra materialet. Lärarna i undersökningen kunde också dela med sig av sitt material de gjort till andra bara de visste var de kunde lägga in det så det får så mycket synlighet som möjligt och att det är lätt att hitta det man letar efter.

Lärarna sade att de borde själv också engagera sig mera och bli bättre på att dela med sig. För någon måste väl börja det hela och många tänker nu att någon annan får börja. Ett bra hjälpmedel som redan nu används till annat är till exempel Teams och i det programmet kunde lärarna ge förslag om att göra en mapp där det finns material, en materialbank.

Lärarna konstaterade att de skulle spara tid om de kunde hitta och ta och pröva på något som någon annan har gjort och man kunde skriva ned i den där banken vad som fungerade med det material som fanns där och ge förslag på utveckling av materialet eller andra tillägg som kunde göras. Visst kan lärarna också själva göra material men de blir nog tungt att varje gång göra själv och de är säkert detta som gör att en del lärare inte vill syssla med utomhuspedagogik för de tycker de har mera arbete då att få en lektion att fungera. Men lärarna konstaterade att de tar ungefär samma tid att planera utomhuspedagogikundervisning som det tar att planera en lektionsundervisning att ha inomhus.

Utomhusundervisning kunde enligt lärarna också vara att eleverna skall samla material till någon uppgift eller att eleverna skall lösa en uppgift medan man är i skogen och sedan i klassrummet går man igenom vad eleverna kom fram till. Det blir både kunskap och erfarenhetsbaserat lärande. Och när eleverna sedan kan koppla sin kunskap till det som står i böckerna så leder det till att de minns det bättre och lärarna tycker att alla vinner på att ha utomhuspedagogik och att alla lärare borde se fördelen med de.

Samarbete med andra skolor

Lärarna som deltog i denna studie visste att de fanns fungerande naturskolor i bland annat Österbotten och i Västra Nyland, de önskade att det skulle finnas i hela landet möjlighet att få ta del av naturskolor. Lärarna tänkte på hur olika undervisningen det blir när en del får hjälp av naturskolan medan andra får ta reda på det mesta själva eller tillsammans med en kollega. Det gäller för lärarna att aktivare framföra sina önskemål så de kanske någon gång förverkligas också.

Lärarna som deltog i denna studie kunde också tänka sig att göra besök i andra skolor för att följa med en utomhuspedagogikdag och de är också öppna att ta emot andra till sina utomhuspedagogikdagar. Och lärarna som deltog i studien skulle även oftare gå eller åka på besök tillsammans med eleverna till olika museum och ha en guide som berättade om museet för att det inte alltid är så lätt att hitta tillförlitlig information om museets saker till exempel. Lärarna i undersökningen tyckte det var bättre att en som kan sin sak och brinner för det berättar om det och kan även bättre svara på frågorna som eleverna ställer. Men lärarna konstaterade att det är ofta frågan om att det kostar att ta en guide medan läraren gör det för att det är lärarens jobb.

Lärarna ansåg att ett besök till museum blir nog mera minnesvärt om där finns någon som berättar om museet än om läraren berättar något om museet. Visst finns de lärare som vet

en hel del om mycket med de kan vara på en ytlig nivå den information man har och man kan inte på samma vis svara på elevernas frågor. Det krävs ganska mycket tid att förbereda ett museibesök om läraren skall fungera som guide. Det går ofta så att läraren berättar mest om det som hen är mest intresserad av och mindre om annat. Då blir det mera ett besök baserat på lärarens intresse.

Lärarna som deltog i studien och intervjuades ville också ge eleverna möjlighet att hämta in kunskap genom flera sinnen och på så sätt även främja olika inlärningssätt som finns att tillgå. Utomhuspedagogik är ett sätt att arbeta på där lärande grundas på konkreta erfarenheter och en växelverkan mellan att uppleva och reflektera, lika som det är mellan teori och praktik.

Lärarna som deltog i studien tyckte att det krävdes ett visst för- och efterarbete när man hade utomhuspedagogik men att det inte är ett hinder och det kan kännas att det är lite mera arbete först gångerna med att få en bra planering men sedan när man fått ett system uppbyggt går det snabbare och det tar inte så länge som man skulle kunna tro tills man har en viss självsäkerhet och planeringen går smidigare.

Utomhuspedagogik kunde utvecklas i skolan enligt lärarna som deltog i intervjun med att hela skolan har temadagar och alla lärare kunde ha egna områden de undervisade i under en temadag. Det kunde vara frågan om olika stationer och om lärarna fick ha hand om ett ämne de känner sig hemma med kanske det ändrar deras inställning till utomhuspedagogik.

Lärarna i studien ansåg också att eleverna i årskurs 1 vet inte vad ordet utomhuspedagogik betyder. Eleverna kan anta att det har något med ute att göra när ordet utomhus finns i ordet utomhuspedagogik. Och lärarna pratade om utedag för att eleverna skall förstå vad de menar, men lärarna ansåg att de kunde själva ändra på sättet de säger att de skall ha utedag och i stället använda sig av ordet utomhuspedagogik. Eleverna lär sig nog snabbt vad lärarna menar och det låter enligt lärarna som en högre status på dagen om den heter utomhuspedagogik än om den dagen heter utedag.

Läraren konstaterade att när de första gången sade ordet utomhuspedagogik i klassen så var eleverna som frågetecken de visste inte vad läraren pratade om. De flesta i årskurs ett vet nog inte vad ordet utomhuspedagogik betyder och vad det ordet innehåller, men de vet att det har med att vara ute att göra för vi använder ordet utomhus när vi har en dag i skogen. Eleverna sade att de var ett svårt ord och frågade om det inte finns ett lättare ord att använda. Det gäller för alla som arbetar i skolan att mera prata om utomhuspedagogik så både elever och lärare och

även föräldrar blir medvetna om vad ordet betyder. Men lärarna försöker att lära eleverna att använda ordet utomhuspedagogik med all undervisning som sker ytterom skolhuset. Om man kollar med litteraturen så kan man också konstatera att den avser allt som sker utomhus ytterom den normala undervisningsplatsen är utomhuspedagogik.

Lärarna som deltog i studien tyckte att man borde ge mera information redan inom lärarutbildningen om vad utomhuspedagogik är och vad allt som finns att tillgå och vilken nytta det är med utomhuspedagogik. Både att man kunde variera undervisningen med att ha utomhuspedagogik samt att man kunde ha utomhuspedagogik helt och hållet också.

4.3. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt eleverna

4.3.1. Fördelar enligt eleverna med utomhuspedagogik

Eleverna som deltog i studien tyckte att det var roligare att vara ute, det känns som om man inte hade lektioner fast man lärde sig hela tiden något ändå. Och eleverna tyckte de fick leka i skogen en längre stund än de fick göra på rasterna på skolgården.

Dessa elever som deltog i studien tänkte när de hörde ordet utedag att man får vara ute hela dagen och ha roliga lektioner i skogen i stället för att sitta i klassrummet. Och det är en positiv sak enligt eleverna att få vara ute och röra på sig. Eleverna i studien tycker om att vara ute, för då behöver man inte klä på och av sig hela tiden de går tid till de och speciellt på vintern tyckte eleverna att det tar lång tid innan man kan gå ut på skolgården på rast. Det finns mera tid för rast, i form av fri lek, när eleverna är utomhus. Då är man genast klar för rast när rasten börjar och man är genast klar för lektion när lektionen börjar.

Eleverna tyckte att maten smakade bättre ute. Det var roligt tyckte eleverna att äta ute av det man själv tagit med och att man fick en smörgås och banan från skolan var också bra. Eleverna ansåg att de var bra att man själv fick välja vad man ville ha med för mat till utomhuspedagogikdagen och det gjorde att det kändes som om man åt mera under skoldagen för att man fick äta sådant man själv valt. Man kan konstatera att eleverna på utomhuspedagogikdagarna uppskattar helt klart mest att eleverna får ta med sin egna matsäck med mat och att få leka. Många elever i studien sade att skolmaten är inte så god men kanske den skulle smaka bättre om man fick äta den ute, men de är helt nöjda med att ta eget med också, men de vet att det inte är möjligt att få skolmaten ut till skogen. Eleverna tyckte det var en fördel att få ta med eget och påverka vad man äter,

Eleverna i studien märkte också att man kunde höra en massa olika ljud bara man låter sig ta tid och göra det. Det kan vara svårt i början att lyssna på naturens ljud men efter en tids försök lär man sig och man kan upptäcka i naturen med att lyssna på naturens olika ljud. Eleverna kunde säga till varandra att de nu skall lyssna på vad de kan höra för ljud, det blev som en lek och de skulle säga vilka ljud de hörde.

Eleverna funderade på hur bra man egentligen klara sig utan telefon och leksaker, för man kan ju hitta nästan vad som helst att leka med i skogen. Men på rasterna i skolan ansåg eleverna att det inte fanns något att göra och då hade de gärna haft sina mobiltelefoner med sig men det får man inte ha på skoltid, om det inte är överenskommet på förhand att man får ta

mobiltelefonen med på lektionen eller att man skall fota någonting man ser på rasten som man anser att är grönt om uppgiften är att fota en grön sak ute på skolgården. Det var en fördel enligt eleverna att vara utan mobiltelefon ute.

När jag frågade eleverna som deltog i studien om vad de tycker om de inte alls skulle ha utedag då var det många som protesterade och sade att man måste ha utedag ens någon dag i året. Dessa elever i studien uppskattar helt klart att få vara ute. Och eleverna sade också att en utedag går mycket fortare än en dag i skolan eller det känns som om dagen skulle vara kortare fast man är längre tid i skogen än när man har lektioner i skolan så går ändå tiden fortare i skogen av någon orsak. Eleverna kunde inte riktigt svara varför de känns så att tiden går fortare i skogen. Men eleverna tillägger att tiden kan kännas lång om man börjar frysa eller blir våt, så det är bra att ha med lite reservkläder och de väger inte så mycket att ha med lite reservkläder.

Kalle: ”Om vi int får vara ut alls på hela skoldan blir ja råddig i huvu, ja behöver frisk luft och så behöver ja röra på mig så ja orkar sitta en stund. Å tänk om man int sku få se solen alls, hur trött sku man bli då manne. Fast ja ha ju inte prova på de så int kan ja veta hur de e. Å att bara sita och int röra på sig e int bra, de brukar mamma säga å så e de no så att man ska röra på sig lite också.”

Eleverna i studien konstaterade också att de rör sig helt klart mera när de är ute. Eleverna visade på sina stegmätare hur några steg de dagar när de varit i skolan hela dagen jämfört med dagar då de varit ute hela dagen. Under utomhuspedagogik dagen gjordes följande observation:

Ellen sa: Tänk att man får klättra ida, vart man vill, eller tja dit som man räcks å själv kan fara. De är så roligt dehär eller va Isa?

Isa sa: Jåå hoppas vi snart får koma hit igen eller ska vi komma hit efter skolan nån da å klättra?

Ellen: Jåå vi kan göra de

Observationen ovan ger ett svar på forskningsfrågan: Vilka fördelar eleverna anser det finns med att ha mera utomhuspedagogik. Eleverna gillar helt klart att få vara ute och att få röra på sig. De får se ställen de kanske inte annars skulle besöka och eleverna uppskattar att få vara ute.

Grunden för ett sunt livssätt börjar redan i barndomen och det är av betydelse om man får chansen att vara ute eller inte. Har man inte fått möjlighet att vara ute kan det vara mycket svårt att gå i skogen som ungdom eller vuxen, man behöver få uppleva och pröva på.

Under observationsdagen hände följande som är ett exempel på hur eleverna samarbetar med varandra och hjälper varandra och även peppar varandra. Och eleverna tyckte att det var en fördel att få pröva på saker och att få tillsammans med andra utföra saker och uppgifter.

Max har klättrat upp på en stor sten och Oscar ville också pröva på att klättra upp fast han inte riktigt visste hur han skulle göra.

Oscar: Va de går bra Max åt dig nu, hur gör du för att gå sådär snabbt upp för sten? Ja slipper int sådär högt upp, tror ja.

*Max: Kom bara, du kan de nog, du klarar de. Ja kan säga hu du ska göra om du vill. [Oscar nickar] Sätt vänstra foten där nu [pekar med fingret i luften vart han menar], just sådär, de går fiiiint. Å ena handen där så du kan håll i dig någårs. Braaaa. Nu e du ju just upp.”
Oscar tittar hur högt han klättrat.*

Oscar: Ja ha int vari såhär högt förut. Ja ska no klara de när ja e såhär nära nu, tror ja.

Max: Ge int upp de går bra, nu gör vi dehär. Å så sätter du handen där nu [pekar i luften] och högra foten där [pekar i luften] så räcks du säkert ti min arm just så kan ja lite hjälpa att dra upp dig men du får nog hjälpa till för så stark e ja int ändå att ja sku orka dra opp dej.

Oscar: Sträck ut handen nu så ser vi om ja räcks. Så får du hålla i min hand å så klättrar ja upp.

Max och Oscar kom upp på stora stenen och de konstaterade.

Oscar: Jess ja gjord de, men sku no int ha klara de utan dej. Voi vitsi vi e kova. [de slår händerna emot varandra] De va no tungt men vi kan gör de på nytt en annan gång. Nu kikar vi på utsikten.

Max: Jo nu ser vi på utsikten.

I denna observation hade Max och Oscar ett fint samarbete. Läraren sade att hen inte råkat se dem leka tillsammans förut att de var roligt att följa med hur dom löste problemen som uppstod med att den ena eleven inte riktigt visste hur han skulle komma upp men den andra eleven gav fina instruktioner och båda eleverna kom upp på stenen. Det är ibland svårt att låta bli att lägga sig i, eleverna kan nog samarbeta med varandra bara man ger dem möjlighet att pröva på de. Och det är fint att få se hur eleverna utvecklas och blir bättre på samarbete. Också eleverna tyckte att de var som en fördel att få pröva på att klättra och att få hjälpa sin kompis att komma upp.

Eleverna i forskningen hade för det mesta positiva åsikter om att ha mera utomhuspedagogik. En händelse som hände under utomhuspedagogik-observationsdagen var att en elev sade: *”Vi gick ti skogs och fick vara ut hela dagen, vi behöva inte alls äta skolmat för vi fick ta med eget och det är mycket roligare att äta de som man själv ha laga eller köpt.”* Eleverna tyckte att det var en bra sak att själv kunna påverka vad de vill äta. Eleverna tyckte det var roligt att få ta med eget, fast de hade hoppats man skulle ha fått ta med godis. Och ifall man glömmer att ta med något så får man ändå något från skolan också, vilket är tur.

Det framkom under intervjuerna att eleverna tyckte att de fick leka mycket i skogen och där kunde man också bygga saker av materialet som fanns löst där. Att kunna fortsätta att bygga på en koja i skogen är också roligt enligt eleverna. Och även att kunna undersöka saker med en lupp, då såg eleverna saker större och mera detaljer. Eleverna konstaterade att de såg mönster på en del saker som man inte såg med blotta ögat. Alla elever tyckte det fanns mera tid för lek när de var ute och hade undervisningen där, eller eleverna upplevde att det kändes så. De kunde inte säga vad det berodde på. Någon elev konstaterade att de kunde bero på att man färdigt var ute på lekplatsen och inte behövde förflytta sig. Och detta kan ses som en fördel helt klart.

Eleverna tyckte att de var bra med utedagar för man fick vara ute och man kan inte få för mycket frisk luft anser eleverna. Och det är bra att röra på sig för då lär man sig mera och att tillsammans få upptäcka de ansåg eleverna var roligt. Eleverna i undersökningen kunde tänka sig att gå i en skola som var ute hela tiden, de trodde att de inte skulle sakna ett klassrum men de var inte helt säkra ändå. Men att vara ute var bland de bästa med att gå i skolan.

4.3.2. Nackdelar enligt eleverna med utomhuspedagogik

Det som ansågs negativt var att det inte fanns ett wc i närheten, man måste komma ihåg att gå på wc på morgonen eller i skolan innan man startade. Eleverna tyckte som sagt att det var negativt när de inte fanns wc i skogen men att eleverna lärde sig ganska snabbt att komma ihåg att gå på wc innan man går till skogen. Eleverna tyckte också att de kunde ha fått mera saft eller annan dricka från skolan men att de kunde konstatera att det beror säkert på att de inte finns wc i skogen att de bara fick en saft per elev. Blev man törstig en varm dag fick man skylla sig själv att man inte tagit med mera dricka. Eller om man började frysa kunde man skylla sig själv när man inte tagit med varm dricka. Det kunde som sagt bli lite svalt om händerna ibland tyckte några elever men det hjälpte att byta till torra handskar som fanns i väskan. Men ibland glömde man att ta med sig andra handskar och de var lite tråkigt att man glömt.

De kom fram i intervjun med eleverna att de inte riktigt visste om det var bra eller dåligt att bara vara tillsammans med den egna klassen i skogen och ibland ha vänelevsklassen med eller om man borde rotera med vem man går till skogen visste eleverna inte heller vad de skulle svara på. Men eleverna kom fram till att kanske det skulle vara bra att få vara med olika elever i skogen men nu när de inte har haft så mycket utomhuspedagogik tillsammans med andra än med vänelevsklassen så trodde de att de skulle vara dåligt för man känner inte de andra eleverna ännu och de går tid att komma på vad man skall göra med dem i skogen när det är fri lek.

5. Diskussion

I kapitel 5 diskuteras studiens resultat i relation till tidigare forskning. Och förslag på fortsatt forskning inom området ges.

5.1. Resultatdiskussion

Studiens forskningsfrågor presenteras i kapitel 1.2. Forskningsfrågorna är: Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna?, Hur anser lärarna att utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan? och Vilka för- och nackdelar anser eleverna det finns med att ha mera utomhuspedagogik? Jag intervjuade sex klasslärare och 32 elever. Intervjuerna genomfördes som gruppintervjuer med tre lärare per grupp och fyra elever per grupp. För att kapitel 5.1 skall bli tydligt går jag igenom forskningsfrågorna en i taget.

5.1.1. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt lärarna?

Lärarna som deltog i studien konstaterade att det är lugnare att vara ute, men att man samtidigt har ett betydligt större ansvar när det inte finns några synliga gränser och områden. När klasserna vistas utomhus är det lätta gränser och regler som gäller så alla skall ha en chans att minnas dem. Och lärarna repeterade även gränserna och reglerna som gällde varje gång i början av utevistelsen så att ingen av eleverna kunde säga att de inte visste vilka reglerna var eller var gränserna gick.

Lärarna som deltog i studien konstaterade att de inte ännu behövt inhibera någon utedag på grund av extrema väderförhållanden, utan det har varit bra väder alla gånger. Lärarna som deltog i studien konstaterade att det en gång under alla år de har haft utomhuspedagogik i någon form duggregnat litet. Lärarna konstaterade att det oftast regnar mindre, om alls, i skogen vilket gör det möjligt att gå till skogen i olika väder. En del av eleverna kunde vara av annan åsikt bara för att se hur andra elever och lärare reagerade på det.

Lärarna som deltog i studien konstaterade att de har tur eftersom alla elever har bra kläder som tål lite regn och det regnade också mindre i skogen vilket de sade till eleverna den gången det duggregnade när de skulle börja sin utedag. Eleverna fick nog själva först fundera

varför de kunde vara så att de regnar mindre i skogen och eleverna kom fram till att där finns träd som skyddar och att det är därför man tror att det regnar mindre fast det regnar egentligen lika mycket men kommer inte lika mycket igenom träden som skyddar och håller bort regnet.

Det brukar även vara mera vindstilla i skogen för träden ger skydd, och i samband med detta förklara ordet lä och vilka platser som kan kallas läplatser. Men lärarna som deltog i undersökningen poängterade att det är viktigt att komma ihåg att man inte skall vara i skogen om det är åska för blixten slår ned i höga saker och när man är i skogen finns det många träd runt omkring och risken är större än i skogen och det finns en viss risk i skogen att blixten skulle slå ned i ett träd. Och man skall inte heller vara ute på en öppen plats vid åskväder, för då är det en person som är den högsta punkten på till exempel ängen och det är i hen blixten kan slå ned då om den slår ned just där. Är viktigt att kommentera att man skall hålla sig inomhus då det åskar, att vara i en bil går också bra. Fors (2016) kom fram till att vädret upplevs av de vuxna som ett större problem än vad det är för eleverna.

Läraren har ett stort ansvar när klassen är utomhus i skogen, eftersom det finns mycket att beakta. Som tur finns föräldrarnas kontaktuppgifter på Wilma och man kan söka där om man snabbt behöver få tag på någon förälder, men det förutsätter också att kontaktuppgifterna är uppdaterade. Då kan det vara bra att eleverna har med sina mobiltelefoner för de brukar oftast ha tillgång till sina föräldrars telefonnummer. Fors (2016) nämner också att det gäller att tänka på många saker när man är utomhus. Och Fors nämner även att det är viktigt att ha tydliga regler och fasta rutiner när man är utomhus.

Lärarna sade att de lär sig hur klassen fungerar efter några gånger de har haft utomhuspedagogik. En del klasser är speciellt lämpade för utomhuspedagogik medan andra klasser måste man väcka till liv när man är utomhus och få dem nyfikna på naturen och vad naturen har att erbjuda. Eleverna kunde säga att det inte finns något att göra i skogen, eftersom de är vana med att vara på skolgården eller ha några lekredskap med. När eleverna är i skogen gäller det att komma på vad man kan leka med och som finns i skogen, det är bara fantasin som egentligen sätter gränser. Men lärarna konstaterar att det oftast brukar vara så att tiden ändå går allt för snabbt i skogen och eleverna är inte alltid så motiverade att komma bort från skogen. Men när det finns snö i skogen som går att forma och bygga något av ger det eleverna en hel del utrymme att använda sin fantasi. Att bygga kojor är populärt, också på skolgården, men det är mera begränsat på skolgården för där rör sig flera barn än i skogen.

Eleverna skulle många gånger gynnas av att de fick besöka skogen oftare och även se hur många saker i skogen som förändras också på en kort tid. Visst gör klasserna promenader i närområdet och studerar bland annat vårtecken när de börjar dyka upp, de skriver upp och även fotograferar hur ett på förhand bestämt träd ändrar utseende från gång till gång. Läraren gör ett collage i vilket man kan se hur trädet ändrar utseende. Också i tidigare forskning, Fors (2016), var det ett starkt argument att låta eleverna undersöka det som finns nära skolan och att eleverna mår bra av att vara ute i frisk luft.

Lärarna i denna skola ser bara fördelar med att ha utomhuspedagogik. Och de tycker också att eleverna lär känna varandra på ett annat sätt när de är utomhus än i klassrummet och de har en annan kontakt med andra i klassen eller den klass som är med ute i skogen. Lärarna märkte också att eleverna rörde på sig mera när det var utomhuspedagogik. Detta konstateras också i många undersökningar som gjorts att eleverna rör sig allt mindre och att det är bra att skolorna satsat på utomhuspedagogik. Det finns ett positivt samband mellan fysisk aktivitet och elevens koncentrationsförmåga (Kokko & Hämylä, 2015). Fors (2016) kom också fram till i sin forskning att eleverna rör på sig mera när de är utomhus.

Lärarna ansåg också att det var lättare att fånga en del elevs nyfikenhet och intresse för olika ämnen utomhus och möjligheten till att vara kreativ och göra problemlösningar är positiv bland eleverna. Syftet att få in mera rörelse under skoldagen är en mycket bra sak. Lärarna som intervjuades vill ge en varierande undervisning samt ge eleverna möjlighet att inhämta kunskap med hjälp av så gott som alla sina sinnen. Szczepanski och Dahlgren (2011) diskuterar även sinnlig erfarenhet och med det syftar de på att få erfarenheter med sina sinnen, samt att grunden för utomhuspedagogik är att förankra kunskapen i teori och lära med hjälp av dessa erfarenheter. De säger också att helhetsskapande verksamhet i utomhuspedagogik ger möjligheter att integrera flera olika ämnen.

5.1.2. Hur anser lärarna att utomhuspedagogik kan utvecklas i skolan?

Lärarna har utomhuspedagogikdagar cirka en gång på två månader, men de hade gärna haft dem oftare men detta är inte för tillfället möjligt att genomföra när eleverna har olika lärare under dagen och även läraren för klassen har andra klasser under skoldagen. Men de gånger klassen har utomhuspedagogikdag njuter alla. De har diskuterat på lärarmötena att de nästa läsår skall planera lärarnas lektioner så att det går att genomföra utomhuspedagogik en dag i veckan, och att en lärare har hela klassen en hel dag, eller åtminstone hela förmiddagar, så man kan

planera mera långsiktigt och får en rutin med tanke på utomhuspedagogikdagarna. I dagens läge krävs det en hel del pusslande för att få en utomhuspedagogikdag att fungera på ett bra sätt. Klassläraren skall hitta någon som kan ta de lektioner som hen har med en annan klass. Klasslärarna tycker det är värt besväret, men det hade varit lättare om man visste att alla till exempel har alla onsdagar sina egna klasser hela dagen och då kunde man ha en utomhuspedagogikdag alla onsdagar. Eleverna har också då lättare att komma ihåg att ta med sig mellanmål om de vill och samma gäller att beställa mat från skolan med till skogen vilket är lättare om man har ett system. Fors (2016) nämner att det är viktigt med rutiner när man har utomhuspedagogik och då är det bra om man samma dag i veckan kan ha utomhuspedagogikdag för att även gynna de elever som har svårt med förändringar.

Lärarna samarbetar med de andra lärarna i åk 1 och 2 och har även samarbete med läraren i finska för att få med finskan också på en utomhuspedagogikdag. Ibland har det lyckats så att även finskläraren har kommit med och läraren och finskläraren har en gemensam lektion ute under vilken eleverna får lära sig de svenska och finska namnen för en del saker som finns i skogen. Dessa saker har läraren och finskläraren studerat på innan, men om det dyker upp saker som eleverna vill veta vad de heter på finska så kan finskläraren benämna dem rätt. Visst kan klassläraren också hjälpa till med att ta reda på vad något heter på finska men om finskläraren är med kan hen genast ge den finska benämningen. Fors (2016) nämner i sin forskning att man kan vid arrangemang där utomhuspedagogik och samundervisning kombineras fundera över hur man kan dra nytta av den ökade lärarresurs det ger och vilka fördelar det medför för elevernas inläring och utveckling.

Lärarna efterlyser mera fortbildning om utomhuspedagogik. Utomhuspedagogiken borde få mera utrymme och man borde börja tänka bredare när man pratar om utomhuspedagogik. Det handlar inte bara om att vara ute i skogen som är en typ av utomhuspedagogik utan hit räknas även ett besök på ett museum eller ett bibliotek. Lärarna anser att man mera borde börja använda ordet utomhuspedagogik för att ordets stora betydelse skall spridas och inte bara kopplas till en utedag i skogen, vilket det också är men det är så mycket mera än det.

Det är elevernas egen aktivitet som är i fokus och inläringen sker genom flera olika sinnen utgående från ett helhetsperspektiv på verkligheten (Dahlgren m.fl, 2007). Den finländska läroplanen stöder också utomhuspedagogik som ett arbetssätt. Bland annat fastställer den att ett erfarenhetsbaserat och aktiverande arbetssätt samt också rörelser och användning av olika sinnen kan öka motivationen (Utbildningsstyrelsen, 2014). Det gäller att få mera synlighet

för utomhuspedagogik och att inse att det är en resurs med många möjligheter och utomhuspedagogik är så mycket mera än bara att vara ute i skogen. Utomhuspedagogik är också att göra besök till museer eller gå till biblioteket, man kan alltså säga att allt som sker ytterom skolans väggar är utomhuspedagogik.

Läroplanen lyfter också fram helhetsskapande undervisning som en viktig del av skolverksamheten. Dess syfte är att hjälpa eleverna att förstå sambandet mellan olika fenomen och hur de är beroende av varandra (Utbildningsstyrelsen, 2014). Eleverna får genom lek också röra på sig och får då utlopp för sin energi. Dessa lekar är ämnesrelaterade, det kan vara frågan om matematik eller språk, och lekarna går oftast att anpassa så att de är ämnesövergripande. Den fria leken är också viktig eftersom genom den utvecklas eleverna också. När de själva får hitta på sin aktivitet utvecklas fantasin och de ges möjlighet att samarbeta med andra för att leken skall fungera.

5.1.3. Vilka för- och nackdelar har utomhuspedagogik enligt eleverna?

Eleverna säger själva att de tycker om att röra på sig men att de inte alltid får göra det så mycket som de skulle vilja. Och att få klättra i träd är en aktivitet som uppskattas mycket och det är en sak eleverna inte kan göra på skolgården. Eleverna säger också att det är roligt att få försöka klättra upp för en bergsslutning som finns i skogen de besöker på utomhuspedagogikdagen för att skolgården är ganska platt och man kan inte klättra där.

Många av eleverna lyste upp som solen med ett leende när de fick lov att klättra för de upplevde att de ofta blir tillsagda om att inte klättra i träd. Eleverna tyckte om att pröva på att göra olika saker som att hänga från en stadig gren eller pröva hur högt de kunde klättra i trädet innan det inte kändes säkert mera, och det bästa tyckte eleverna var att det fanns ett träd för alla så man behövde inte vänta tills någon klättrat färdigt. Eleverna konstaterade att hela skolan kunde vara i skogen och klättra i träd samtidigt och det skulle ändå finnas ett träd till alla och det skulle också finnas en massa lediga träd.

Att försöka hitta en väg att ta sig upp för bergsslutningen eller en större sten som också fanns i skogen var spännande och roligt och när eleverna märkte att de klarade det så kände de sig stolta och deras självförtroende steg liksom när kunde ge ledtrådar till andra till hur de skulle göra för att komma upp på den stora stenen.

Eleverna tyckte att det var tråkigt att det på skolgården finns bara en klätterställning, och inga träd som de kunde klättra i. Skolan hade nyligen fått en ny skolgård och det hade tidigare för det har just blivit en ny skolgård och det fanns inga träd innan på skolgården heller innan de gjorde om skolgården men nu har de planterat nya träd som eleverna påmindes om att man inte får röra för de måste få växa i fred. En ny klätterställning, formad som ett stort skepp, skall byggas inför höstterminen. Eleverna kan inne i skolan se ritningar till klätterställningen och de gläder sig över att få röra sig mera på skolgården. De ska också bli roligt enligt eleverna när de igen kan röra på sig mera på skolgården.

När man är ute i skogen kan man på olika sätt till exempel balansera på olika föremål, och man kan få de lite blygare eleverna med i aktiviteten vilket jag lade märke till på den utomhuspedagogikdag jag deltog i med klasserna. Eleverna övar och lär sig på ett annat vis utomhus än om man hade gjort samma aktivitet på en gymnastikbänk i gymnastiksalen. Nu fick eleverna öva sig i att balansera i snöhögarna och de fick göra det i egen takt utan att någon annan såg på.

Lärarna kunde också konstatera att det var många elever som rörde sig betydligt mera ute i skogen än de rör sig under en vanlig skoldag. Det finns elever som kan vara svåra att få ut på rast för de hittar inte på något att göra, ingenting som finns på skolgården eller bland redskapen som finns i rast förrådet lockar dem till att göra något, men då de får vara ute i skogen hittar de på saker att göra.

Spångberg (2020) konstaterar i sin forskning att utomhuspedagogik kan vara ett alternativ för att inte lärmiljön skall vara över strukturerande. Spångberg märkte även att eleverna är vana vid att läraren ständigt finns som en stötspelare i klassrummet och en del elever tyr sig snabbt till läraren utan att först försöka själva och för att vänja dem vid att bli mera oberoende av läraren men ändå åstadkomma saker på egen hand utan strikta ramar och punkter kan undervisning utomhus vara till hjälp. Spångberg menar att eleverna inte enbart lär sig att genomföra saker i olika steg utan kan också själva avgöra hur de skall lösa ett problem eller att gå vidare till nästa uppgift.

I Fors (2016) undersökning kom det också fram att lärarna efterlyser mera information om utomhuspedagogik i form av utbildning och att dela med sig av sin kunskap.

Jag kan konstatera att resultatet från studien visar att de flesta av de intervjuade lärarna gärna arbetar med utomhuspedagogik och de vill skapa en varierad undervisning, som också gör att eleverna rör på sig mera. Flera andra undersökningar (Kokko & Hämylä, 2015) tyder på

att barn rör på sig mindre nu än för tio år sedan samt att eleverna har mera psykiska problem och är bland annat överviktiga.

Sammanfattningsvis kan jag också konstatera att de lärare som deltog i gruppintervjuerna är positivt inställda till användningen av utomhuspedagogik. Alla lärare som deltog i intervjuerna tycker att det är viktigt att komplettera den traditionella undervisningen med att ha utomhuspedagogik, och undervisning behöver inte alltid ske inom fyra väggar utan man kan även gå ut och upptäcka något nytt. Det är mycket lättare att utomhus arbeta på ett mera praktiskt sätt när man har tillgång till större ytor och man kan också se, höra, lyssna och känna på det man undervisar i. Lärarna konstaterar också att det blir samarbetsövningar på ett sätt som inte går att tillämpa i ett klassrum.

5.2. Metoddiskussion

Studien är kvalitativ. Kvalitativ forskning innebär enligt Olsson och Sörensen (2007) att man försöker gestalta något, man undersöker hur något är. Syftet med denna studie var att undersöka vilka för- och nackdelar lärarna och eleverna anser det finns med att ha utomhuspedagogik samt hur utomhuspedagogik kunde utvecklas i skolan. Jag har undersökt och tagit reda på vilka för- och nackdelar det finns med utomhuspedagogik. Jag anser att syftet uppnåtts och en kvalitativ metod var rätt alternativ i denna studie. Studien påverkas av min tidigare erfarenhet av utomhuspedagogik samt av tidigare forskning som gjorts.

Det var lätt att hitta en skola att utföra forskningen i och även lärarna var positivt inställda till att få delta. Jag fick snabbt svar av skolans rektor och kunde snabbt komma överens om fortsatta åtgärder för att få forskningen att gå vidare.

Datainsamlingen gjordes med intervjuer och intervjuerna utgick från fasta frågor. Innan de egentliga intervjuerna gjorde jag en testpilotintervju för att kontrollera om formuleringarna av intervjufrågorna och upplägget av intervjumanualen var fungerande. Jag kunde efter pilotintervjun konstatera att intervjufrågorna fungerade bra vid pilotintervjutillfället och jag ansåg att jag inte behövde göra några större förändringar i min intervjumanual. I pilotintervjun märkte jag att det är av betydelse hur jag ställer frågorna, med vilken ton och hur mitt kroppsspråk är. Men medan intervjuerna framskred märkte jag dock att en del av intervjufrågorna som ställdes till eleverna kunde ha formulerats annorlunda för att förtydliga avsikten med frågan. Detta gäller frågan som berörde hur eleverna rörde sig under utedagen. Jag kunde ha omformulerat den och frågat på vilket sätt eleverna rörde sig under utedagen. Jag

kunde även ha bytt ordet utedag till utomhuspedagogik men jag ansåg att för eleverna var det lättare att använda ordet utedag.

Lärarna i undersökningen kunde berätta om sina erfarenheter på ett utmärkts sätt och vad som är fördelen och vad som är nackdelen med utomhuspedagogik. Jag upplevde att alla lärare kunde bidra med något i studien.

Jag började bearbetningen med att transkribera intervjuerna. Efter det skrev jag alla svar jag fått på en fråga på samma ställe. Jag gav alla respondenter ett namn för att hålla reda på vem som sagt vad och för att lättare kunna bearbeta materialet. Jag har strävat efter att vara omsorgsfull och noggrann för att kunna få samla rätt information. Även Dahlgren och Johansson (2009) beskriver analysmodeller i vilka man kategoriserar in svaren med rätt fråga.

Enligt Forsberg och Wengström (2013) handlar reliabilitet om huruvida mätmetoden skulle ge samma utslag vid upprepade mätningar av fenomenet i fråga. Om en annan forskare vid ett annat tillfälle gjorde samma mätning och man sett till att omständigheterna skulle vara samma i övrigt. Man kan höja reliabiliteten för en kvalitativ studie genom att bland annat ha en transparens och precision vid redogörelsen av forskningsprocessen och vid begreppsanvändning under hela forskningsprocessen (Forsberg & Wengström, 2013).

5.3. Förslag på fortsatt forskning

Fortsatt forskning inom ämnet utomhuspedagogik skulle vara att intervjua lärare som tillämpar utomhuspedagogik i olika delar av landet. Kommer det att vara samma resultat på alla ställen i landet, och kan man se ett mönster av något slag? Kommer det att finnas skillnader mellan var skolorna är belägna, om det är en skola som är på landsbygden, i centrum eller på en ö eller en liten byskola eller om skolan har samarbete med en annan skola? Ett annat alternativ är att forska i vad eleverna tycker om att ha mera utomhuspedagogik och att upprepa en undersökning med samma grupp eller grupper under en längre tidsperiod. Det kunde även vara intressant att följa med hela lågstadietiden och se hur elevernas förhållande till utomhuspedagogik utvecklas.

Källförteckning

- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Liber.
- Balan, A., & Green, J. (2019). *Effekten av fysisk aktivitet i matematikundervisningen. Forskning om undervisning och lärande 2019*. https://forskul.se/wp-content/uploads/2019/10/ForskUL_vol_7_nr_3_s_6-27.pdf
- Björklund, S. (2016). *Uteverksamhetens möjligheter*. Studentlitteratur.
- Björkqvist, C. (2018). *Klasslärares uppfattningar av lärande utomhus*. [Avhandling för magisterexamen, Åbo Akademi]
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/167178/bjorkqvist_cecilia.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Brügge. (2018). *Friluftslivets pedagogik. En miljö- och utomhuspedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*. Liber.
- Brügge m.fl. (2007). *Friluftslivets pedagogik. För kunskap, känsla och livskvalitet*. Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.
- Dahlgren m.fl. (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Närmiljö blir lärmiljö*. Studentlitteratur.
- Dahlgren, L., & Johansson, K. (2009). *Fenomenografi I A. Fejes & R. Thornberg. Handbok i kvalitativ analys*. Liber.
- Edlund, E. (2016). *Examensarbete i fördjupningsämnet Naturorientering, teknik och lärande* [Högskoleprov, Malmö Högskola Fakulteten för lärande och samhälle].
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1493338/FULLTEXT01.pdf>
- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. Liber.
- Fastén, O. (2019). *Utomhuspedagogik. Lärmiljö, närmiljö och det utvidgade klassrummet*. Studentlitteratur.
- Fastkunger, J., Szczepanski, A., & Åkerblom, P. (2018). *Klassrum med himlen som tak. En kunskapsöversikt om vad utomhusundervisning betyder för lärande i grundskolan*. Linköpings universitet. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1218908/FULLTEXT05.pdf>

- Fejes, A. (2020). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber.
- Fors, E. (2016). *Lärarperspektiv på utomhuspedagogik i finlandssvenska skolor*. [Pro gradu-avhandling i specialpedagogik, Åbo Akademi].
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/124892/fors_edny.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Att göra systematiska litteraturstudier. Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Natur & Kultur.
- Frost, A. (2019). *Utomhuspedagogik som undervisningsmetod*. [En undersökning, Mittuniversitet]. <https://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:1333574/FULLTEXT01.pdf>
- Härus, C., & Korpisaari, N. (2014). *Skolpersonalens förhållnade till elevers stillasittande och försök till minskat stillasittande under skoldagen*. [Avhandling för pedagogie magisterexamen, Åbo Akademi].
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/102414/harus_korpisaari.pdf?sequence=2
- Kleinferchner, K.-J., & Pfeiffer, S. (2007). *Utomhuspedagogik - en studie om lärares inställning och användande av utomhuspedagogik i grunskolans tidigare år*. [Examensarbete i lärarutbildningen, Mälardalens högskola]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:121061/FULLTEXT01.pdf>
- Kokko, S., & Hämylä, R. (2015). *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa*. Undervisnings- och kulturministeriet & Statens idrottsråd.
- Kolb, D. (1984). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi*. Hämtat från Researchgate:
https://www.researchgate.net/publication/265267461_Kvalitativ_Analys_Exemplet_Fenomenografi
- Mappa.fi*. (2022). Hämtat från Finlands natur- och miljöskolförbund: <https://mappa.fi/sv/reput>
- Marton, F., & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Studentlitteratur.

- Myllynen, M. (30.5.2014). *Gammalmodigt att sitta i skolan*.
<https://svenska.yle.fi/artikel/2014/10/03/gammalmodigt-att-sitta-i-skolan>
- Natura*. (23.9.2021). Metsässä ilman opettajaa.
<https://www.naturelehti.fi/2021/09/23/metsassa-ilman-opettajaa/>
- Ohlsson, A. (2015). *Utomhuspedagogik. Utveckling och lärande i naturen*. Stockholm: Gothia Fortbildning.
- Olsson. (2015). *Ute året runt: utomhuspedagogikens möjligheter*. Lärarförlaget.
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen*. Liber.
- Palmberg, I. (2003). *Miljöpedagogik. Teori och praktik i miljöundervisning*. Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi.
- Patel, R., & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur.
- Ray, J. (2020). *Utomhuspedagogik. En litteraturöversikt om effekter på skolans välmående och inlärning*.
https://www.folkhalsan.fi/globalassets/forskning/lit_oversikt_final_jr.pdf
- Sjöblom, P. (2012). *Naturen och jag. En studie av gymnasiestudenters förhållande till naturen ut ett miljöpedagogiskt perspektiv*. Fakulteten för pedagogik och välfärdstudier.
- Snellman, E. (2021). *Utomhuspedagogik som en del av en mer aktiv skoldag*. [Magisteravhandlingen i skolsamfundet, Åbo Akademi].
<https://blogs2.abo.fi/magisteravhandlingariskolsamfundet/category/utomhuspedagogik/>
- Spångberg, J. (2020). *Utomhuspedagogik och rörelse i skolan. Vilka faktorer kan leda till framgång?* [Examensarbete, Högskolan i Gävle]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1438717/FULLTEXT01.pdf>
- Starrin, B., & Svensson, P.-G. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Studentlitteratur.
- Suomen Latu*. (2022). *Koulut, ulos oppimaan*.
<https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/lasten-ja-perheiden-ulkoiluvinkit/koulut.html>

- Szczepanski, A., & Dahlgren, L. (2011). *Lärares uppfattningar av lärande och undervisning utomhus*. [Linköping University]. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:234955/FULLTEXT01.pdf>
- Troja, A. (2012). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap. Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.
- Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-laroplanen-den-grundlaggande-utbildningen>
- Änggård, E. (2014). *Ett år i ur och skur*. Studentlitteratur.
- Österman, S. (2018). *Elevers syn på utomhuspedagogik*. [Magisteravhandling, Åbo Akademi].
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/161982/osterman_susanna.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Bilaga 1 Brev till rektorn

Hej!

Jag studerar femte året till klasslärare vid Åbo Akademi och skriver min magisteravhandling som bäst. Min avhandling har rubriken "Utomhuspedagogik – hur används utomhuspedagogik i skolan?". Syftet med avhandlingen är att undersöka vilka uppfattningar elever i årskurs ett till tre har av utomhuspedagogik och vilka uppfattningar lärarna i årskurs ett till tre har av undervisning utomhus.

I avhandlingen undersöks också hur ofta utomhuspedagogik används och var den sker. Metoder jag kommer att använda mig av är observation och gruppintervju av elever och gruppintervjuer av lärare.

Planen är att observera minst en utedag och därefter intervjua eleverna och lärarna om deras upplevelser. Som min handledare för avhandlingen fungerar Pia Sjöblom.

Jag kontaktar dig som rektor för att bekräfta hur det är med forskningstillstånd då undersökningar för pro gradu-avhandlingar görs i er skola. Oberoende forskningstillstånd från skolans sida ska jag såklart ha tillstånd av vårdnadshavare för att utföra undersökningen med eleverna.

Ha en bra fortsättning på dagen.

Med vänliga hälsningar Janina Johansson

Bilaga 2 Information till lärare

Hej! Mitt namn är Janina Johansson och jag studerar femte året till klasslärare vid Åbo Akademi. Som bäst skriver jag min magisteravhandling med temat ” Utomhuspedagogik – hur används utomhuspedagogik i skolan?”.

Syftet med undersökningen är att undersöka elevers och lärares uppfattningar av utomhuspedagogik. Målgruppen är elever och lärare i årskurs ett till två. Därför kontaktar jag er och frågar ifall er skola och klasserna 1-2 kan vara med i undersökningen.

De elever som deltar i undersökningen kommer att observeras under en skoldag utomhus. Gör skriftliga anteckningar av observationerna. Efter observationsdagen kommer eleverna och lärarna att intervjuas i små grupper. Gruppintervjuerna bandas in. Alla elever som deltar i undersökningen kommer att vara konfidentiella, det vill säga att inga namn kommer att framgå i avhandlingen. Endast jag har tillgång till undersökningsmaterialet. De inspelade materialet kommer endast att användas i forskningssyfte.

Ifall ni är villiga att delta i undersökningen ber jag er meddela datum för utedag under höstterminen eller alternativt i januari. Meddela gärna detta så fort som möjligt.

Trevlig fortsättning på dagen.

Med vänliga hälsningar Janina Johansson

Klasslärarstuderande vid Åbo Akademi

Bilaga 3 Information till vårdnadshavare

Hej!

Mitt namn är Janina Johansson och jag studerar femte året till klasslärare vid Åbo Akademi. Skriver som bäst min magisteravhandling med temat ”Utomhuspedagogik ” Utomhuspedagogik – hur används utomhuspedagogik i skolan?”.

Syftet med undersökningen är att undersöka elevers och lärares uppfattning om utomhuspedagogik. Elever och lärare i årskurs ett till två är målgruppen och därför kontaktar jag er och frågar ifall ert barn kan vara med i undersökningen. Jag kommer att observera de elever som delar i undersökningen under en skoldag utomhus under hösten 2021. Gruppintervjuerna kommer att vara efter observationsdagen. Delar in eleverna i grupper om fyra och intervjun kommer att bandas in. Det är en konfidentiell undersökning, inga namn kommer att nämnas i avhandlingen. Det är endast i forskningssyfte det inspelade materialet kommer att användas och det är bara jag som har tillgång till det.

Ifall du vill att ditt barn deltar eller inte deltar i undersökningen vänligen kryssa i det på nedanstående blankett.

Returnera blanketten till skolan senast den 15.11.2021.

Med vänliga hälsningar Janina Johansson Klasslärarstuderande vid Åbo Akademi

Utomhuspedagogik – hur används utomhuspedagogik i skolan

Klipp och returnera till skolan senast den 15.11.2021

Elevens namn: _____

Mitt barn får delta i undersökningen

Mitt barn får inte delta i undersökningen

Datum: _____

Vårdnadshavares underskrift: _____

Bilaga 4 Observationsanteckningar i form av loggbok

Plats: Skogen

Antal deltagare: 32 elever, 4 vuxna Tid: 16.12.2021

Klockslag	Aktivitet	Kommentarer
8:15	Samling vid skolan	Alla elever ställer sig bredvid ett par, de håller inte i varandra. Lärarna kollar att alla är på plats, och sedan delas det ut smörgås, banan och trip till alla. De får sätta detta i sin ryggsäck.
8:30	Promenerar till skogen 1,5km väg	De går i ett långt led av elever när det är 32 elever och 4 vuxna och de har instruktioner om att hålla avstånd till varandra så ledet blir längre än normalt. I början går alla i samma takt, men sedan blir det någon som pratar lite mera och inte hinner med i kön så de springer fast de som är framför dem. Det var bar väg att gå men lite halt, i skogen fanns det bra med stigar som var nedtrampade så det var lätt att röra sig.
9:00	Framme i skogen och morgonsamling	Alla sätter sina väskor vid ett överenskommet träd. Eleverna sitter sedan i en halvmåne på sina sittunderlag, de som glömt får låna av de som läraren har extra med. Eleverna får veta dagens program i vilken ordning vad kommer och cirka klockslag.
9:15	Lektion 1 Hitta skräp och hur skulle eleverna sortera det?	Eleverna lyssnar på instruktionerna som läraren ger, sedan delas eleverna in slumpmässigt i grupper. De får ta från en påse en kotte, det finns grön, blå, gul, orange och röd, och kotten

		<p>bestämmer i vilken grupp man blir. Det är sex eller sju elever i alla grupper.</p> <p>I klasserna har de gått igenom om sopsortering så eleverna har en viss kunskap om det. Nu gäller det att göra det konkret. Alla grupper får skyddshandskar att ha på och en genomskinlig plastpåse att sätta upphittat skräp i. De tar med skräpet till skolan och sorterar det i skolans avfallssortering.</p>
9:50	Lektion 2 Skräpsortering	<p>Eleverna får visa vad de hittat i skogen för skräp och de får också berätta hur de skulle sortera skräpet de hittade.</p> <p>Eleverna får nu fundera vad man kan göra av de skräp de hittade, när man återanvänder det eller när man gör ny produkt av det, kan man återanvända allt eller går något till spillo?</p>
10:20	Rast, följa ledaren	<p>Eleverna går i kö och den som är först visar en rörelse och hela kön gör samma rörelse, när hela kön gjort rörelsen kommer den som är sist i kön först och hittar på en ny rörelse och så går det kön igenom. En del elever hittar på lite väl extrema saker men det fixar sig snabbt med en instruktion om att man inte får klättra i träd, allting sker på marken, en sten är ok att gå upp på.</p>
10:40	Matpaus	<p>Alla tar sina ryggsäckar och de får äta av det som de fick från skolan eller av sin egen matsäck men de får inte dela ut till någon annan. Alla sitter på en plats de själv tycker är lämplig att äta vid.</p>
11:15	Rast/fritid/fri lek	<p>Efter matpausen får eleverna fri lek, de får bygga snögubbar, det råkar vara blötsnö så de lyckas en bit bort från matstället. Några avnjuter sin mat ännu men avslutar innan rasten tar slut och hinner också leka en stund. Alla elever städar fint undan</p>

		och de tar med sig sitt skräp, ingen slänger omkring det i skogen.
12:00	Promenad till skolan	Eleverna går i samma kördning som när de gick till skogen. Igen måste eleverna ibland springa i kapp i kön att det blir en kö igen. Alla kom ihåg sin ryggsäck och även skräppåsen med skräp kom alla grupper ihåg att ta med.
12:30	Vid skolan igen	Nu går de till avfallshanteringsplatsen på skolgården och sätter skräpet i rätt burk. Alla kommer ihåg att sätta i rätt ställe skräpet, de säger vad de har och i vilken burk de tänk att skräpet hör hem och de andra säger ja eller nej. Men alla lyckades veta var skräpet skall.
12:45	Samling vid flaggstången på skolgården	Nu är skoldagen slut och eleverna samlas i ring och säger tack för idag.

Bilaga 5 Intervjufrågor för eleverna

1. Vad gjorde ni under utedagen? (Eleverna visste inte vad ordet utomhuspedagogik betydde vilken var mitt första ord för utedagen)
2. Vad var det roligaste? Varför?
3. Fanns det något som var tråkigt med utedagen?
4. När du hör ordet utedag vad tänker du då på?
5. Vad tycker ni om att ha utedag? Om du måste välja en sak så vad är det bästa med utedagar och vad är det sämsta med utedagar?
6. Om utedagar skulle tas bort, skulle ni sakna dem då? Varför? Varför inte?
7. Vad är största skillnaden mellan en utedag och en vanlig skoldag?
8. Var tycker du att du lär dig mera? I klassrummet eller utomhus?
9. Vad tror ni: rör ni på er mera på utedagar eller på en vanlig skoldag? Varför och varför inte?
10. Hur rörde ni på er under utedagen?
11. Något ni vill berätta om era utedagar? Har ni någon gång själv fått välja program för en utedag?
12. Har någon av er en stegmätare? Har ni någon gång sett hur många steg det blir under en vanlig skoldag och under en utomhusdag? Finns det någon skillnad männe? Och varför blir det så?

Bilaga 6 Intervjufrågor för lärarna

1. Vilka uppfattningar anser ni att eleverna i årskurs ett till tre har på utomhuspedagogik?
2. För- och nackdelar med utedagar? Har någon utedag blivit inhiberad och varför iså fall.
3. Finns det utmaningar med att ha utomhuspedagogik?
4. Får du stöd av andra i personalen i skolan med till exempel tips på vad man kan göra på en utedag? Varifrån har de fått sina tips?
5. Hurdan fortbildning borde det ges i utomhuspedagogik?

